

PROSVETNI DELAVEC

REFORMA ŠOLSTVA GLAVNA TOČKA DNEVNEGA REDA NA OBČNIH ZBORIH SINDIKALNIH PODRUŽNIC

Na seji Republiškega odbora sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS 8. septembra so člani razen o osnutku zakona za osnovno šolo razpravljali v glavnem o organizacijskem stanju v našem sindikatu ter o pripravah na občne zbornice. V zvezi s tem smo naprosili tajnika RO Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev tovariša Srečka Božnarja za odgovore na nekaj vprašanj.

Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Slovenije je na zadnji seji razpravljala o organizaciji sindikalnih podružnic v Sloveniji. Kakšno je to stanje?

Znano je, da so se 1. julija letos združila vsa dosedanja Združenja prosvetnih delavcev Jugoslavije (Združenje učiteljev in profesorjev strokovnih šol, Združenje učiteljev in vzgojiteljev specialnih šol in ustanov, Združenje vzgojiteljev z Društvi arhivarjev, bibliotekarjev in konservatorjev ter visokošolskih profesorjev in znanstvenih delavcev v enoten Sindikat prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije. V ta sindikat je vključeno vse učno-vzgojno, administrativno in pomožno-tehnično osebje vseh vrst šol, predšolskih ustanov, dijaških domov, internatov, vzgojalšč, zavodov za specialno šolstvo, višjih šol, univerz, knjižnic, arhivov, muzejev in galerij.

Ker se je s tem organizacijska mreža bistveno spremenila, je politično-organizacijski odbor pri Republiškem svetu Zveze sindikatov Slovenije razpravljala o novi organizacijski strukturi našega sindikata. Naš republiški odbor je smernice tega odbora osvojil in sklenil naslednje:

1. Osnovna organizacijska oblika je sindikalna podružnica, formirana po industrijskem principu — to je, da ima ustanova, kjer je zaposlenih več kot 15 ljudi, pravico ustanoviti svojo podružnico. Le tam, kjer ni pogojev za takšno formiranje podružnic, se podružnica ustanovi po teritorialnem principu, to je, ena občina — ena podružnica.

2. Okrajni odbori se ukinejo, namesto njih pa se pri Okrajnih sindikalnih svetih formirajo stalne oziroma občasne komisije našega Sindikata kot pomožni organi Okrajnih sindikalnih svetov.

3. Občinski odbori se ukinejo, namesto njih pa se v občinah z več podružnicami formirajo pri občinskih sindikalnih svetih enake komisije kot pri okrajnih sindikalnih svetih.

V zvezi s tem sva s predsednikom Republiškega odbora tov. Petermelom v mesecu avgustu obiskala vse okrajne sindikalne svete in ugotovila, da so vsi okrajni sindikalni sveti resno pristopili k reševanju te naloge. V večini

primerov so se že odločili imenovati stalne komisije, medtem ko je formiranje stalnih oziroma občnih komisij v občinah prepuščeno v presojo občinskim sindikalnim svetom.

Zaključiti smem, da bodo sindikalne podružnice kmalu zaživele v svojem delu. Uspeh dela pa bo odvisen od aktivnosti članov podružnic in podružnične odbora. Zato menim, da je ob formiranju podružnic ena bistvenih nalog članov podružnice izvolitev takega odbora podružnice, ki bo znal uspešno uresničevati naloge našega Sindikata v sklopu Zveze sindikatov Jugoslavije.

O čem naj bi prosvetni delavci razpravljali na bližnjih občnih zbiorih sindikalnih podružnic?

Smatram, da naj se na občnem zboru sindikalne podružnice obravnavajo vsa vprašanja o življenju in delu vseh prosvetnih in kulturnih ustanov. Ker pa sestavljajo velik del članstva Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev učitelji, predmetni učitelji in profesorji te ali one vrste šol, menim, da mora biti reforma šolstva glavna točka dnevnega reda.

Prav tako je treba razpravljati tudi o skrbi za članstvo (o nagrajevanju, o ocenjevanju, o stanovanjskih problemih itd.). Zlasti pa bi bilo potrebno ugotoviti, koliko so doseženi uspehi resnično plod dela dosedanjih naših organizacij.

Pri tem bi rad opozoril, da je treba obravnavati problematiko delovanja članstva vseh ustanov,

ki so vključene v novi Sindikat. Na občnih zbiorih naj se sestavi tudi delovni načrt za novo obdobje.

10., 11. in 12. decembra bo v Beogradu kongres Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev Jugoslavije; kakšne so naloge sindikalnih podružnic v pripravah na kongres?

Za ustanovni kongres našega Sindikata bomo volili v Sloveniji 55 delegatov. Ker bo podružnica v Sloveniji precej več, kot pa bomo volili delegatov, menim, da je ena

bistvenih nalog podružnic v pripravah za kongres ta, da pomagajo komisijam našega Sindikata pri okrajnih sindikalnih svetih sestaviti kandidatno listo takih delegatov — članov sindikata, ki uživajo zaradi delavnosti med članstvom splošen ugled, ki bodo aktivno sodelovali pri delu kongresa, svojemu članstvu pa bodo znali prenesti naloge, ki jih bo kongres sprejel.

Za kongres sam pa so bivša društva zbrala podatke o izvenšolskem delovanju našega članstva.

Elektrotehniški krožek na osnovni šoli v Piranu

Biološki aktivni v LRS v šolskem letu 1958/59

V vseh okrajih je bilo delo bioloških aktivov kolikor toliko razgibano, seveda v enih bolj, v drugih manj; nekateri aktivni so pa, lahko trdimo, skoraj popolno, ma zaspali.

Ljubljana, upravno in kulturno središče Slovenije, ima v biološki dejavnosti že zelo stara izročila v tej ali oni obliki. Dijaški prirodoslovni krožki po gimnazijah so znani že iz dveh stoletij, med obema vojnima, pa tudi že prej. Posebno močno pa se je biološko prizadevanje razvilo po osvoboditvi, ko so bili poleg delovanja dijaških krožkov ustanovljeni tudi aktivni biologov, t. j. profesorjev in predmetnih učiteljev, ki poučujejo prirodoslovje na srednjih, osnovnih in strokovnih šolah.

Ta aktiv, seveda z znatno podporo prej MLO Ljubljana, sedaj OLO Ljubljana, deluje dokaj aktivno ves čas po osvoboditvi s tem, da ima redno vsak mesec sestanke. Na sestanku se

obravnavajo vsakovrstna tematika v obliki predavanj, seminarja, demonstracij ali pa je sestanek organizacijskega značaja, ko gre za dogovor o ekskurzijah in podobno.

Aktiv biologov je v Ljubljani avtomatično vključen v delo Prirodoslovnega društva Slovenije, in, kadar je kaka dejavnost Prirodoslovnega društva, n. pr. predavanje ali temu podobno, se člani praviloma udeležijo tega predavanja.

Vsak drugi petek v mesecu so v Botaničnem inštitutu na univerzi botanični večeri, ki jih že 5 let prireja Botanični inštitut; tudi tu so poleg drugih zastopani v glavnem biologi ljubljanskih šol in inštitutov, kjer biologi posegajo tudi aktivno v delo. Na botanične večere vabi aktiv z vabili (predsednik aktiva ravnatelj Gabrijel Simčič), ki so jih dali ljubljanski aktivni tiskati, da z njimi poimensko vabijo svoje člane na sestanke.

Mimo vsega povedanega prirejajo aktivni vsako leto vsaj enkrat za ves okraj, ki sega od Medvode do Kolpe in od Trbovelj do Starega trga pri Ložu, skupne sestanke. Aktiv ljubljanskih biologov navadno priredi ta dan krajšo ali daljšo ekskurzijo.

Po spojitvi s bivšim kočevskim in bivšim trboveljskim okrajem je sedanji ljubljanski okraj tako močno povečan, da je zelo težko uspešno prirediti skupne sestanke in je ob rednih sestankih mogoče vabiti samo tiste člane, ki stanujejo v mestu ali bližnji okolici, ker je nemogoče, da bi prihajali na sestanke n. pr. iz Nove vasi ali Fare pri Kočevju itd. Koristno bi bilo, kot se je razpravljalo že na preteklih sestankih, da centralni aktiv drži zvezo z nekakimi podružnicami, kot n. pr. Trbovlje, Kočevje itd. ter jim nudi pomoč.

Kranjski aktiv biologov je v preteklem šolskem letu pokazal precejšnjo agiliteto, saj je priredil kar tri strokovne daljše tečaje za strokovno izpopolnjevanje svojega članstva, in sicer: oktobra meseca lanske leto je bil strokovno poglobitveni tečaj za morsko biologijo v Rovinju, ki se ga je udeležilo 22 članov; ta tečaj je bil na konto šolskega leta 1957/58. od 25. do 27. maja je bil tridnevni tečaj za obmorsko floro in vegetacijo tudi v Rovinju z udeležbo 22 članov, od 28. junija do 5. julija je bil tečaj za limnologijo, geologijo in visokogorsko floro v Bohinju; udeležba 22 članov. Mimogrede naj ob tej priliki omenimo tudi tečaj, ki ga je priredil aktiv OLO Kranj poleti 1957 na Komni; tečaj je trajal 10 dni.

Iz vsega tega vidimo, da je bilo v šolskem letu 1958/59 v kranjskem okraju na poglobitvenih in izpopolnitvenih tečajih trikrat po 22 udeležencev skupaj 18 dni, kar je bilo nekaj manj kot 500.000 dinarjev. Ljudje, ki v okrajnem ljudskem odboru SRZ razpolagajo s sredstvi in o njih odločajo, se globoko zavdajo dejstva, kako važno je strokovno izpopolnjevanje in poglobljanje ljudi, ki posredujejo znanje mladini in jo vzgajajo, saj se to bogato obrestuje; nobena druga stvar ni bolj jasna kot ta, da, kdor več ima, lahko več nudi. Strokovne inspekcije, hospitacije in razni nastopi to odločno potrjujejo, kajti pouk biologije na vseh osnovnih in srednjih šo-

lah v kranjskem okraju je na zavidljivi višini.

Za aktiv biologov v kranjskem okraju odgovarja profesor Branko Prekorski.

Prav tako vemo za strokovno poglobljanje in izpopolnjevanje svojih ljudi kažejo pri OLO CELJE. Tudi Celjani so že lanske leto priredili floristični tečaj na Okrešlju. Letos pa je bil organiziran večji tečaj za oceanografijo v inštitutu za morsko biologijo v Rovinju. Ta tečaj je bil od 25. julija do 1. avgusta; udeležilo se ga je 24 predmetnih učiteljev in profesorjev, ki poučujejo na srednjih in osnovnih šolah v okraju prirodoznanstva.

Tečajniki so bili zelo živahni in samoiniciativni pri iskanju in nabiranju in zbiranju materiala; nekateri so se pridno potapljali in pri proučevanju obrežnega živalstva in rastlinstva (diorala) prinesli marsikaj vrednega in zanimivega. Ne smemo prezreti opazke, ki so jo izrekli na terenu tečajniki, da si žele in da jim je potreben poglobitveni tečaj za dolinsko (nižinsko) floro in favno. Tak tečaj naj bi se organiziral naslednje leto s sedežem v Celju samem, kjer bi na terenu obdelali umetne (polje, vrt, gnojni in negojeni travnik) in naravne življenjske združbe (razne vrste gozdov, potokov, mlaka itd.). Upajmo, da bo aktiv biologov uspelo ob letu organizirati tečaj, ki bi bil za neposredno delo (Nadaljevanje na 2. strani)

Tečaj za upravitelje v Šmihelu pri Novem mestu

Zaradi kvalitetnejšega vzgojnega in izobraževalnega dela pri izvajanju šolske reforme osnovni šoli je organiziralo Tajništvo za šolstvo, prosveto in kulturo OLO Novo mesto tečaj za upravitelje nižjeorganiziranih šol. Tečaj, ki sta se ga udeležila tudi predsednik okraja tov. Belopavličnik in sekretar SZDL okraja Novo Mesto tov. Roman Ogrin, se je vršil v dijaškem domu v Šmihelu pri Novem mestu od 31. avgusta do 2. septembra letos. Dobro pripravljen, aktualen in obsežen program je seznanil upravitelje s perspektivnim razvojem šolstva v okraju, z družbeno vlogo šolskega upravitelja, z nalogami matične šole, z ocenjevanjem učencev in s problemom repetentov, z zdravstveno vzgojo v osnovni šoli, novim

učnim načrtom, nazornostjo pri pouku, družbenim upravljanjem, s sodobnimi metodami pri pouku in z nalogami šolskega kolektiva.

Odlična in nazorna predavanja, povezana z živo razpravo ter pohvalne izjave tečajnikov dokazujejo, da je tečaj v celoti uspel in razširil pedagoško in politično znanje upraviteljev, ki ga bodo v voljo in poletom uporabljali pri vsakdanjem težkem delu na nižjeorganiziranih šolah v oddaljenih vaseh in naseljih.

Prizadevanja organizatorja ter finančna sredstva, ki so jih vložile občine in okraj za izvedbo tečaja, bodo tokrat dobro naložena. Takih tečajev si v bodoče še želimo.

Dušan Muc,
okr. prosv. inšp.

Osnovna šola Piran

Solstvo na našem obalnem področju nima tiste nacionalne tradicije kot v »notranjosti«; nima je iz razlogov, ki so znani in katerim se je čas odmaknil, tako da so že del preteklosti ali zgodovine. S tem pa ni rečeno, da smo hodili ali da hodimo vsaksebi; nasprotno, presajanje strukture, čeprav šablonsko, ima sodobnih družbenih ciljev, ima enakovreden videz in svoj notranji izraz. Brez dvoma pa ni šlo vse kot na papirju. Marsikje ali skoraj povsod je bilo treba opraviti pionirsko delo. S kakšnimi sredstvi se je pričelo to, kar vidimo danes, kakšna volja je morala vse to oblikovati — za vse to je potrebno veliko posluha, da doživiš občutek nepotrjenega spoštovanja!

Tudi piranska Osemletna šola ima svoje pionirje: Ludoviko Kalan, učiteljico Tavčarjevo, Pečaričev in Zadnekovo. Njim je treba priznati, da so iz danih prilik sprožile tisti kamen, ki se imenuje vogelni. Seveda je današnja piranska osemletka temeljito menjala obraz. Zaradi novih priseljencev je prišla do večjih prostorov, ki pa današnjim potrebam glede na reformo šole ne ustrezajo več. Delavnic za praktičen pouk ni, tudi vrta ni in orodja. Učitelji so prepuščeni svoji iznajdljivosti, ki pa je ne smemo podceniti. Letošnja razstava potrjuje, da je bilo delo na šoli kvalitetno in da je šolska reforma že pustila tu svoj navdih. Od risbe do enocevnega ali dvocevnega radijskega aparata, ali zvočnika in električnih motorčkov, je več ko opazen skok. Profesor Zadnek, ki že vrsto let eksperimentira in zagovarja danes že ne več njegovo tezo praktičnega pouka, se je zagotovo približal smotru ideala nove šolske reforme. Njegov od-

delek na tej razstavi je imel najgloblji smisel. Tudi dekliška dela so bila dognana in estetska. Seveda je sedaj šolske reforme še neznatna, reforma je pač proces, ki zahteva veliko časa in prostora. S krožki, ki so temeljni praktičnega pouka in ki jih je na šoli precej, so učitelji dokazali, da ne mislijo zavirati časa. Plod teh krožkov je lanskeletna javna prireditev »Spoznavaj svet in domovino« ter »Pokaži, kaj znaš«, ki jo je za svoj program posnel Radio Koper. Se in še bi lahko naštevali odlike, načrte in tudi kopico težav. Ker pa je težav več kakor odlik, omenjamo le slednje, ki so odraz poguma in opravljenega dela. Pavle Zidar

Šoferski izpiti za prosvetne delavce

24 predavateljev z gimnazij in strokovnih šol je v soboto 29. avgusta delalo v Kranju šoferski izpit. Odgovarjali so na vprašanja iz motoroznanstva in prometnih predpisov in seveda tudi praktično pokazali svoje znanje za volanom, kakor so se bili naučili na 18-dnevnem tečaju v Trzinu.

Pobudo za tečaj je dal Svet za šolstvo LRS, uresničili pa so jo strokovnjaki Avto-moto zveze Slovenije, ki so predavali. Pri izpitu so se prosvetni delavci večinoma zelo dobro izkazali. Tako smo prvič dobili vzgojitelje, ki bodo znali mladini povedati marsikaj zanimivega tudi s tega področja.

Pedagoški tečaji za pripravo učiteljev tudi v Švici

Pomanjkanje učiteljev je važno prosvetno vprašanje in mnogih zapadnih držav. Posebno pereče je to vprašanje v Zapadni Nemčiji, v Združenih državah severne Amerike in tudi v Švici. V kantonu Zürich ne zmorejo na rednih učiteljskih vzgojiti dovolj učiteljskega naraščaja, zato je bilo v marcu letos ljudsko glasovanje o tem, ali naj odprejo za pripravo na učiteljski poklic posebne tečaje, v katere bi sprejemali tudi take, ki nimajo srednješolske izobrazbe. Tečaji bodo trajali dve leti, in sicer od 6. okt. 1959 do oktobra 1961. Sprejeli naj bi 80 kandidatov. Na razpis tečaja se je prijavilo 533 oseb; od teh je bilo 466 moških in 67 žensk. Komisija, ki je sprejemala prijave, je odklonila 383 prijaviteljev, 58 jih je preklicalo svoje prijave, 7 oseb, ki so imele popolno srednjo šolo, so napotili na učiteljska, da tam dopolnijo svoj študij; tako je ostalo 116 prijaviteljev. Po poklicu je 33 nameščencev v trgovini, 11 tipografov, 10 ključavničarjev, 9 mehanikov, 9 mizarjev, 7 risarjev, 6 laborantov, 6 uslužbencev na pošti, radiu in televiziji ter 25 v raznih drugih poklicih. Skoraj vsi imajo dovršeno poklicno izobrazbo. Nekateri imajo po nekaj razredov srednje šole, ki pa so jo morali zapustiti zaradi pomanjkanja sredstev. Po starosti so precej enakomerno razdeljeni od 21 do 38 let. Od 17. avgusta do konca septembra so v predtečaju, da jih komisija še temeljito spozna po njih psiholoških in karakternih sposobnostih in nato končno odloči, kdo naj bi bil sprejet v tečaj.

Na tečaju jim bodo predavali profesorji in učitelji.
(Po Neue Zürcher Zeitung)
V. Č.

Nova osnovna šola v Gregorčičevi ulici v Ljubljani bo kmalu sprejela 1200 otrok. Imela bo 16 učilnic, pet delavnic, kemični in fizikalni kabinet, pevsko sobo, knjižnico in čitalnico, risalnico in mlečno kuhinjo. Telovadnico bodo prizidali kasneje

Biološki aktivni v LRS v šolskem letu 1958/59

(Nadaljevanje s 1. str.)

lo v osnovni šoli brez dvoma koristen in potreben; načelnik tajništva za šolstvo, kulturo in prosveto pri OLO Celje Vojko Simončič bo prav gotovo oskrbel denarna sredstva, potrebna za izvedbo tečaja.

Po večletnem mirovanju se je nazadnje posrečilo zbuditi tudi aktiv biologov mariborskega okraja. Že lansko leto je pričel delovati z rednimi sestanki, sejami in predavanji, letos pa je priredil še dvojne večerje stvari, in sicer: maja meseca dvodnevni seminar za floro in vegetacijo Pohorja v Mariboru. Prvi dan je v daljšem in izčrpnem predavanju znanstveni sodelavec SAZU profesor dr. Maks Wraber predstavil Pohorje v geološko-geografsko-petrografske-klimatsko in fitosociološkem pogledu kot tudi v zgodovinskem razvoju flore in vegetacije. Po teoretičnem delu so si člani aktivnega ogledali vse omenjene razmere na Pohorju samem. Tečajniki sami so nenehno izjavljali, kako koristno in potrebno je to ter poudarjali, zlasti mlajši tovariši in tovarišice, da redni študij ne more nuditi v tako kratkem času vsega v zadostni meri. Upoštevati moramo dejstvo, da mora učitelj in profesor razpolagati z veliko količino prezentnega znanja, česar navadno v drugih poklicih ni.

Na tem seminarju je bil dogovor glede daljšega tečaja za morsko biologijo, ki je bil planiran od 20. do 28. junija v Rovinju.

Ta tečaj se je realiziral. Prišel se je v ponedeljek 22. junija in trajal do sobote 27. junija. Tečaja se je udeležilo 18 profesorjev in predmetnih učiteljev, ki poučujejo v okraju biologijo. Zelo zanimivo je to, da so tudi člani aktivnega biologov mariborskega okraja izrekli enako željo kot Celjani, namreč po tečaju, na katerem bi obravnavali nižinske biotope. Po izjavi okrajnega šolskega inšpektorja tovariša Mari-ona za sredstva verjetno ne bo težav, ta da se bodo dobila, ako bodo aktivni pokazali pripravljenost za delo.

Kakor ljubljanski tako je tudi mariborski okraj zelo obsežen in tudi tu je zelo težko, če ne še težje kot v Ljubljanskem okraju spraviti ljudi skupaj. Tudi tu razmišljajo, kako najuspešneje organizirati aktivne, da bi bili kolikor mogoče aktivni. Tako n. pr. iz oddaljenega kraja Ravne na Koroškem le težko prihajajo na sestanke aktivna v Maribor. Na zadnjem sestanku aktivna meseca maja n. pr. ni bilo nikogar iz bivšega ptujskega okraja. Vse-akor bodo morali urediti tako, da bodo podružnice teh aktivov delovale bolj ali manj samostojno, seveda ob pomoči centralnega aktivna v Mariboru.

Za aktiv mariborskega okraja odgovarja profesor Vladimir Gaspari.

Veliko vnebo in prizadevanost kažejo že več let sem člani biološkega aktivna v Murski Soboti. Razen rednih sestankov, ki

jih po potrebi sklicujejo, so meseca junija—julija priredili desetdnevni tečaj za kemijo in biologijo s sedežem v Murski Soboti. Vsak tečaj je trajal pet dni. Tečaj za kemijo je vodil profesor celjske gimnazije Stanko Modič, biološkega pa direktor Botaničnega vrta univerze profesor Jože Lazar in asistent ljubljanske univerze dr. Kazimir Tarman. S tečajem za kemijo je bilo nekoliko težav v tem, ker v Murski Soboti nimajo primerno opremljenega laboratorija, pa je bilo delo bolj teoretičnega kot praktičnega značaja. Tečaj za biologijo je uspel v polni meri. Obdelali so floro in favno predvsem rokavov reke Mure in jezera, kar je bil tudi dejanski namen tega tečaja. Floro Goričke in drugih področij so obdelali že prejšnja leta. Za drugo leto žele imeti tečaj za visokogorsko floro na Komni, da bi spoznali, ponovili in utrdili znanje in poznanje alpskega rastlinstva. Z načrtom se na okraju po izjavi svetnika tovariša Bele Horvata, vnetega zagovornika prirodnostnih prizadevanj, strinja. Zato imamo ta načrt lahko za dejstvo in organizacija za tečaj v tej meri že teče. Sploh, priznati moramo, da je Murska Soba v tem pogledu vzorna. Z vodjo aktivna tovarišico Ireno Mencingerjevo poteka delo tiho in skromno, toda vztrajno. Na okraju pa že najdejo sredstva, čeprav z njimi ne obilujejo, da strokovno dvigajo svoj mladi kader.

Biološka aktivnost v okraju Novo mesto je bila zaradi finančnih težav, s katerimi se bore, dokaj skromna, vendar se je načelniku tajništva za šolstvo, kulturo in prosveto tovarišu Kastelcu posrečilo dobiti sredstva za štiri udeležence za oceanografski tečaj v Rovinju, ki so se priključili meseca junija tečaju mariborskega okraja.

V Novem mestu si močno žele nekaj živahno delovanje biološkega aktivna zopet poživiti. Upajmo, da jim bo ob dobri volji in gnotni podpori okrajnega ljudskega odbora uspelo.

O delovanju aktivov biologov OLO Nova Gorica in Koper ni kaj poročati, ker zadnje leto pač nista bila aktivna, vladala je namreč popolna stagnacija. Zaradi finančnih težav, s katerimi sta dva okraja borila, je bilo onemogočeno sklicevanje tako bioloških kot tudi drugih aktivov, kaj šele prirejanje daljših poglavitnih in izpopolnitvenih tečajev. Upajmo, da se bodo finančne razmere (pa tudi volja odločujočih) tudi v teh dveh okrajih prekoslej izboljšale, da bodo tudi tu uspeli organizirati podobno kot v drugih okrajih tečaje in seminarje, da v tem pogledu ne bodo zaostajali.

Strokovno delo je bilo zelo pestro in lepo. Pri proučevanju prihaja v poštev geološki sestav, petrografske razmere, flora in favna, življenje v sladkih vodah, posebej še v zibelki življenja, v morju. To so strokovna področja, ki jih je nujno proučevati v

naravi sami, medtem ko se področja iz fiziologije, anatomije itd. lahko bolj ali manj puščajo ob strani, ker je to možno delati na samih šolah, zavodih in posamič.

Zelo važno za nas Slovence, ki še nimamo lastnega oceanografskega inštituta, je to, da je ravnatelj inštituta za biologijo morja v Rovinju (last Jugoslovanske akademije znanosti in umetnosti) univerzitetni profesor dr. Miroslav Zel, ki nudi priliko, da prirejamo poglobitvene tečaje za morsko biologijo. Prav tako je preskrbljeno za strokovni kader, za potrebne instrumente in literaturo; v kolikor je nima na razpolago inštitut sam, jo nudi tov. prof. Zel. Za samo delo na odprtem morju je v inštitutu na razpolago raziskovalna ladja »Bios«, opremljena s potrebnimi sredstvi za uspešno delo in tehničnim osebjem, t. j. kapitanom ladje, strojnikom in pomočnikom. Inštitut nudi tečajnikom tudi udobna stanovanja po zelo nizki ceni.

Poudariti moramo, da je inštitutsko osebje od sekretarja inštituta do pomožnega tehničnega osebja zelo ljubezno in na uslugo, kar je za uspešno delo zelo važno.

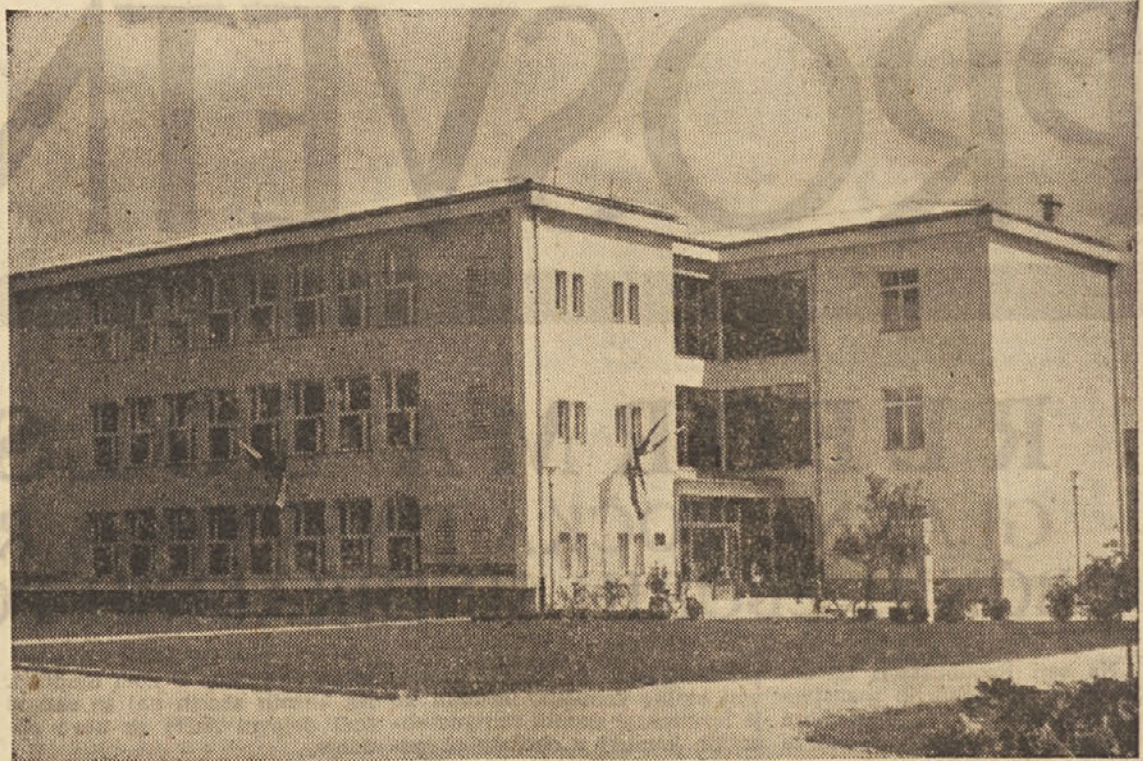
Prav tako moramo dati priznanje upravniku gostinskega podjetja »Pod Voglom«, ki je s primerno ceno aktivu biologov OLO Kranj omogočil tečaj v Bohinju.

Razen omenjenih tečajev in seminarjev je bil maja meseca tudi seminar v občinskem merilu v Idriji. Trajal je tri dni. Udeležili so se ga profesorji in učitelji, ki poučujejo na srednjih in osnovnih šolah prirodoznanstva v Idrijski občini. Strokovno je seminar vodil univ. profesor dr. Gabrijel Tomažič. S tečajniki je nadvse zanimivo obdelal gozdove okoli Divjega jezera, Jelenka in Komovlja, prav tako je obravnaval travnike. Tečajniki so aktivno sodelovali in z največjim zanimanjem spremljali delo in spoznavali zakonitosti, ki vladajo v naravi.

Ta tečaj je omogočila tov. Slavica Božičeva, ravnateljica gimnazije in predsednik sveta za šolstvo ObLO Idrija. Le škoda, da k sodelovanju niso bili povabljeni tovariši in tovarišice iz sosednje občine Tolmin.

Iz vsega povedanega je razvidno, da je bilo v pogledu biološke dejavnosti letošnje leto v primeri z drugimi zelo plodno. Izkazalo se je namreč, da je prirejanje tečajev in seminarjev v okrajnem merilu najprimernejše in da ti zajamejo večino članstva (navadno okoli 84 odstotkov), medtem ko centralni (republiški) zajamejo le majhen odstotek ljudi. Občine na drugi strani, razen seveda nekaj močnih in velikih, pa so premajhne, s preniknim številom strokovno prizadetih, da bi se izplačalo organizirati tečaj ali seminar.

K.

Tudi v Šiški pri Ljubljani so letos odprli novo šolsko poslopje: osnovna šola je dobila ime po Hinku Smrekarju. Letos je sprejela pod streho že 900 učencev. Ima 14 učilnic in ostale sodobno opremljene potrebne prostore: pet kabinetov, dve delavnici, fizikalno dvorano in kuhinjo. Cena gradnje: skoraj 100 milijonov

Seminar za likovni pouk v osnovni šoli

Z uveljavljanjem učnega načrta za osnovno šolo gre h koncu prva faza reformnega dela. Metode in oblike šolskega dela, podrobna določitev in razporeditev vsebine pouka, učbeniki, viri, ostala učna sredstva in material na vprašanja pouka, usposabljanje učnega kadra in še marsikaj drugega spada med naloge, ki so še pred nami. Njihovo reševanje bo zahtevalo daljši ali krajši čas, kakor je pač reforma segla v to učnovzgojno področje bolj, v ono manj.

Likovni pouk v osnovni šoli je gotovo eno izmed tistih učnovzgojnih področij, ki so doživela velike izpremembe. V predmetniku in učnem načrtu je likovni pouk postavljen na mesto, ki mu pripada glede na vlogo likovne umetnosti in likovne kulture pri notranjem oblikovanju človeka. O novih pogledih na likovni pouk je bilo doslej že mnogo govora. Diskusije na sestankih, polemike v pedagoškem tisku, razdavanja, razstave otroških risb, ilustracije za mladino in druge manifestacije vitalnosti naše likovne umetnosti so segle na naš pedagoški teren, ga vznemirile in razgibale. Do neke mere so ga osvestile, pa tudi zbegale, ker so ga premalo informirale, usmerile in podprele pri delu. Sedaj, ko so se te stvari že nekoliko uredile, ne samo možno, marveč tudi nujno potrebno govoriti v konkretnem pedagoškem jeziku.

Zavod za napredek šolstva LRS je prav s tem namenom organiziral seminar za učitelje likovnega pouka. Vršil se je v Pedagoškem centru v Ljubljani od 31. avgusta do 5. septembra 1959. Udeležilo se ga je 35 profesorjev, predmetnih učiteljev in učiteljev

likovnega pouka na osnovnih šolah. Udeležence so predlagali okraji z namenom in perspektivo, da bodo na seminarju obravnavano tematiko in pridobljeno znanje prenašali na teren.

Posebnost seminarja je bila v tem, da je celoten njegov program izvedel en sam predavatelj, ki je seminar tudi vodil. Ko je Zavod za to delo naprosil akad. slikarja tov. Maksa Kavčiča iz Maribora, je imel prav poseben namen: seminar naj bi obravnaval probleme likovnega pouka v osnovni šoli iz enotnih likovnih in pedagoških vidikov. Namen je bil v polni meri dosežen. Premagana je bila tudi ovira, ki jo je predstavljala raznolikost udeležencev glede na stopnjo strokovne usposobljenosti. Učitelju je seminar odprl poglede in ga uvedel v osnove, medtem ko je bil za profesorja, ki se je šolal na akademiji, generalna konzultacija o likovnem pouku. Obravnavana tematika je med drugim zajela umetnostno vzgojo in njeno današnjo problematiko, naloge umetnostne vzgoje v šoli, učno uro, razna metodolška in druga pedagoška vprašanja likovnega pouka, risanje kot osnovo oblikovanja, grafične in slikarske tehnike (teoretično in praktično), barvo in prostor. Predavanja so bila v povzetkih razmnožena na ciklostilu.

Program je bil močno napet, tempo dela pospešen. Delali so dopoldne in popoldne, obiskali so stalno razstavo v Narodni galeriji in razstavo sodobne grafike v Moderni galeriji, dva večera jim je Zavod za šolski in poučni film predvajal vrsto šolskih filmov. Predavanja so dopolnjevali ogledi bogate zbirke reprodukcij likov-

nih stvaritev ter za likovnega pedagoga izredno zanimivega in dragocenega slikovnega gradiva iz svetovne razstave otroških risb na Japonskem.

Delo seminarja je prevečala ljubezen do likovne umetnosti in zaveza poslanstva likovnega pedagoga. V diskusiji je bilo sproženih mnogo zdravih pobud, iznešenih mnogo misli in želja; tako:

- organizirati bo treba čimprej posebne tečaje (okrajne ali republiške), skozi katere bodo šli vsi učitelji likovnega pouka na osnovnih šolah;

- največja potreba likovnega pouka v osnovni šoli so danes priročniki za učitelja;

- periodična publikacija z reprodukcijami otroških risb in drugega gradiva za likovni pouk ni neizvedljiva, če bi vzel stvar v roke krog zavzetih in vztrajnih likovnih pedagogov;

- v LR Sloveniji naj se čimprej ustanovi društvo likovnih pedagogov, ki bo podprlo napredek likovne vzgoje naše mladine.

To je že kar kos programa. Vredno se je boriti za njegovo uresničenje.

A. S.

TV v službi pouka — na Japonskem

Tokijska univerza je prevzela enc izmed japonskih televizijskih postaj, ki posreduje samo oddaje za študente. Oddaje prenašajo v učilnicah, študentom pa je omogočeno, da postavljajo predavateljem vprašanja s pomočjo specialnega sistema internih telefonov.

Koriščenje šolskih razstav za razvoj

Šolska reforma je postavila napredni in neprecenljivo važen smoter učno-vzgojnega dela za oblikovanje novega človeka. Sedaj je vrsta na učiteljih, da plan uresničijo. Reforma pa teče in se razvija v praksi zelo počasi, dokler si ves kader pedagogov ne osvoji potrebnega prepričanja, potrebnih vpogledov, prijemov in znanja za reformirano delo in za vodstvo mladine. Prav iz takih razlogov je odločilno važno, da koristimo v praksi vsako priliko, ki bi dozevala in dvigala kader za uspešno in kvalitetno uresničevanje reformnih stremeljenj.

Prepričan sem, da likovna vzgoja ni le samo najprikladnejše sredstvo za izobrazbo in oblikovanje otroka, temveč, da je tudi najprikladnejše sredstvo, s katerim si učno-vzgojni kader najlaže in najhitreje pridobi prepričanje in znanje o učno-vzgojni sodobni dialektiki, kar lahko potem uspešneje prenese še na druge predmete.

Naj navedem dva primera, ki ju je treba koristiti v pomoč kadru.

Hvalevredno je, da je OLO v Celju, po iniciativi inšpektorja tov. Lužnika organiziral dvodnevni seminar za profesorje in učitelje risanja, ki bi naj bili mentorji učiteljem risanja na območju sosednjih šol.

Dobra zamisel je tudi prirejanje občinskih razstav otroškega likovnega izražanja ob koncu šolskega leta in da bi se iz teh razstav formirala začetkom novega šolskega leta okrajna razstava.

In kakšne koristi bi naj iz teh dveh primerov nastale za dvig kadra?

Nujna je simultana vizija za vsklajevanje raznih tendenc, za sigurnejši občutek pedagoga pri delu in vodstvu, za dajanje in izvrševanje pobud, pri iskanju novega, pri raznem pojasnjevanju itd. Le na tej osnovi se lahko razvija pravilen razvoj, h kateremu posamezniki lahko doprinašajo, ne morejo ga pa diferencirati. Simultana vizija je nujna tudi pri pogledih na koriščenje predmeta za vzgojo in izobrazbo in pri upoštevanju otroka; nikakor ne more imeti vsak pedagog svoje gledanje na to. V tem smislu so se na seminarju obravnavali številni problemi likovne vzgoje, da lahko mentorji gledajo na predmet kot na celoto iz likovnega, pedagoškega in didaktičnega zrišča, pa tudi sfališča otroka in pomoči kadru. Skupno gledanje sprošča in pomaga v prizadevanjih lik. pouka in vzgoje tako likovniku mentorju, kakor tudi drugim učiteljem, ki se sami težko sproščajo in znajdejo.

Nadaljnje koriščenje je v tem, da tudi učitelstvo išče mentorja, da se z njim posvetuje, da z njim najde vrline in napake v otroškem izražanju, v ocenjevanju podob in risb, v razumevanju otroka v izdelkih, da se navdušeno spoznavati lepote, harmonije, barvne učinke in druge likovne vrednote v otroških izdelkih, da si na najkrajši način oplemeniti in razširi najnujnejše znanje za vodstvo otrok.

Pa tudi mentor naj ne čaka, da bi ga iskali učitelji, temveč naj od časa do časa sam poišče kakega stanovskega tovariša, organizira stike in skrbi za napredek. Ako se pri tem pokažejo individualne posebnosti, jih je navadno treba vskladiti v skupno gledanje na razvoj.

In razstave otroških risb?

V Celju sem bežno videl razstavo likovnih krožkov. Mislim, da je tukaj odločeval vpliv profesorja Lovrenčiča. Razstavljani so bili odlični otroško-originalni, kreativni izdelki v raznih tehnikah. Izrazi simpatičnih motivov, lepote preprostih oblik, barvne harmonije, spremembe v raznih tehnikah in druge lepote, so navdušile resnega gledalca, koliko bolj pa so se morale vplivati na otroke avtorje in na odnose z njih. hovi mi starši! Celje je z razstavo pokazalo visoko stopnjo otroške kreativne zmogljivosti pod inteligentnim vodstvom. Razstavo bi si morali ogledati vsi učitelji risanja skupno s primernim tolmachenjem, pa tudi z vprašanji in beležkami...

V Konjicah je profesor Zavolavšek organiziral občinsko razstavo otroških risb in izdelkov. Zbral je razstavni material iz svoje osemletke, iz okoliških šol in iz vrtec. Razstava je bila izredno bogata po tematiki, po mnogih tehnikah, po dozorih izražanjih, po barvnih lepotah, po kompozicijah, po individualnih

posebnostih itd. Kako koristno bi bilo, da bi razstavo gledali skupno učitelji risanja, da bi beležili tolmachenja o odnosih do otrok, o upoštevanju vseh v razredu, o neprisliljenem vodstvu, o potrebnem znanju pedagoga, da bi spoznali, kako nastajajo lesorezi, perorisbe, dela s trsko in s tiskanjem, mozaiki, kaj vse se lahko izreže iz različnega papirja, na lepši iz barvnih zunaj, kako se izdelujejo lutke, transformatorji in drugi tehn. izdelki, kako po barvno keramično posodo itd. Kljub tolikim načinom lik. izražanja, ki so jih učenci dobro spoznali, so bile podobe in drugi izdelki na lepi višini tako glede otroške ustvarjalnosti, kakor tudi glede kvalitete, ki stremi jasno po likovni zakonitosti, kar vse dokazujejo plemenito stremenje tov. profesorja po izobrazbi novega srečnega človeka že v mladini. Njegovi umetniški izobražbi se je pridružil še tanek posluš za pedagoška prizadevanja pri njegovem neumornem delu, kar mu je omogočilo tako uspešno vodstvo otrok v urah risanja.

Kot pedagoge, ki bodo kot nosilci šol. reforme koristno vplivali, je treba pohvaliti tudi druge voditelje likovnega pouka na konjiški šoli. Vsi si prizadevajo, da gredo z duhom časa naprej. Tehnični izdelki I. razreda dokazujejo, da politehnična vzgoja ne bazira samo na suhoparnem, brezdušnem tehničnem udejstvo-

vanju, temveč, da je izražanje vsebinsko in kreativno v likovni smeri. Tudi II. in III. razred imata prav uspele otroške risbe in podobe, ki nakazujejo sposobnosti učitelja za uspešno vodstvo otrok in za tople odnose do njih. 4. razred tvori nekaj prehoda k višjim razredom osemletke. Prebrodil je v glavnem že težave, ki se kaj rade pojavljajo na tej stopnji (potreba močnejšega vodstva, otrok se hoče že prilagajati odraslemu človeku, zmede v kopiranju, zmede v subjektivistični kritičnosti otrok, iskanje prostora itd.). Celo otroški vrtec riše sodobno, pogumno, sproščeno, velikopotezno. Razne tehnike se izvajajo brez predhodnega risanja s svinčnikom, kar stopnjuje sproščeno otrok in likovno lepoto izdelkov.

Pohvaliti je treba tudi šolo Vitanje, ki prednjači zlasti s svojimi kolaži.

Razstavo osemletke v Storah sem si ogledal, žal, le bežno, vendar bi lahko koristilo nekaj pripomb k tej razstavi. Učitelju v višjih razredih ima smisel za kompozicijsko, motivistično in barvno lepe podobe, vendar pa kopije podob ne morejo nadomestiti likovne vzgoje v celoti, ki stremi za oblikovanjem otroka z lastnim in samostojnim uveljavljanjem. Saj otrok lahko in naj gleda lepe podobe, pri katerih pedagog opozarja na lepote prirode, na lepote oblik, barv, na lepote likovne vzgoje, ki se razvija v III. raz-

barvnih skladnosti, na lepote razporejenih barvnih tonov, linijskega izražanja, poizkuša pa naj sam, po pobudi pedagoga, da razvija svoje lepote in svoje zanimivosti v likovnem kreiranju pri raznih tehnikah. Kolikor sem še videl iz posebnih risb, so učenci mnogo risali, žal bolj na stari način, na mali format, ter splošno še niso bili sproščeni. Tudi okvirji niso potrebni pri risbah; med risbami pa je bilo nekaj prav dobrih, a tovarišu ni uspelo, da bi jih razstavil. Upamo, da na prihodnji razstavi otroških risb ne bo več motilo predrisovanje s svinčnikom, nepotrebno vokvirjenje in mali format, da bo prednjačilo sproščeno otroško ustvarjalno delo. Prostorninsko izražanje pri risanju se tudi še v višjih razredih naslanja bolj na ploskovno kompozicijo kot na eksaktno znanje, zlasti v 5. in 6. razredu. Pokažejo se pa primeri med delom, ko lahko pojasnjuje mo problem s perspektivnim tolmachenjem. V 7. in 8. razredu pa že med drugim lahko naslanjamo kako delo na osnovna perspektivna pravila. Zagotovilo za bodoče uspehe pa je prav živo zanimanje za sodobno likovno vzgojo, ki je tovariša ob tej razstavi zajelo!

Nižji razredi se poglabljajo v razvoj likovne vzgoje, kar dokazujejo že mnoge, prav posrečene, otroško-sproščene risbe, ki sem jih videl zlasti v III. raz-

DRAGO VONČINA:

UČNI NAČRT ZA GOSPODARSKI IN TEHNIČNI POUK

V smislu Predmetnika in Učnega načrta za osnovne šole, po katerem sta obvezno določeni dve tedenski uri za predmetno področje gospodarski in tehnični pouk, je učiteljsko dobrovoljno obdobje, zbrano na seminarju za tehnični pouk v Polhovem Gradcu od 1. do 5. septembra 1959, sestavilo in praktično predelalo spodnji načrt, katerega je občinski svet za prosveto občine Dobrova pri Ljubljani sprejel in predpisal v obvezno izvajanje.

V tem maksimalnem načrtu za gospodarski in tehnični pouk, ki je povezan z ostalimi predmeti, so upoštevane poglavja: oblika in obutev, vzdrževanje reda in snage, hrana, šolski vrt, varčnost v gospodarjenju in praktično delo v krožkih. Prav tako obsega tehnični pouk spoznavanje različnega materiala, orodja, različne tehnike dela s papirjem, glino, vrbjem, rafijo, lesom in kovinami.

Primer, ki ga objavljamo, naj bo le v informacijo ostalim šolam.

UČNI NAČRT

za gospodarsko in tehnično vzgojo za IV. in V. razred na osnovnih šolah v občini Dobrova pri Ljubljani

Načrt za skupinski pouk 2 uri tedensko

V IV. in V. razredu sta področji gospodarske vzgoje (domaćega gospodarstva) in tehnične vzgoje združeni. Nastopata kot predmet, iz katerega dobi učenec samo eno oceno. Gospodarska in tehnična vzgoja sta vzgojna celota in tesno povezani z drugimi učnimi predmeti.

Pouk obeh področij naj bo kolikor le mogoče v skupinah, katerih naj ima vsaka svoje posebno delo, zato je v načrtu navedenih več tem. S tem je obdelano več snovi in učenec je dana možnost, da pokažejo in razvijejo vse svoje zmožnosti. Boljši učenci pa naj bodo vodje skupin.

September

IV. razred
Ravnanje z mokrsko obliko v šoli doma. Namen, način zračenja šol in stanovanjskih prostorov. Opazovanje dozorelosti, nabiranje pridelkov neposredno pred uporabo (vrednost sveže in uvele zelenjave).

Zbiranje vrst gozdnega drevja (herbarij listnatega in iglastega drevja). Vrste lesa. Risanje pravokotnika, kvadrata, trikotnika. Izdelovanje šestila iz letov, kompas iz žaglice. Ugotavljanje smeri na terenu. Režljanjemiljevlj iz vezanih plošč, režljanjemiljevlj LRS s sedeži okrajev.

V. razred
Pranje preproštih oblačil iz volne. Čiščenje kovinskih predmetov in stekla. Namen malice.

Zbiranje semen kulturnih rastlin (pšenica, koruza, rž, jčemen, proso, ajda, riž, fižol, grah, solata itd.). Seme in rastline zdravilnih zelišč.

Vzvodit tehnika (navadna). Kuhinjska tehnika. Rimska tehnika. Sestavljanje tehnične iz letov in tehtanje.

Cestne zapornice - opis in ogled delovanja. Uporaba vzvoda.

Oktober
IV. razred
Pranje, namen pranja, osebna priprava na pranje, izbira prostora. Vpliv čistega zraka in toplote na zdravje in učenje. Razkuževanje in obvezovanje rane, onesnažene s prstjo. Izdelovanje škatel za kamenine in biološke zbirke, prezev rudnika, maketa plavža. Izdelovanje teles, ki imajo obliko kocke, kvadra, ki služijo za ponazorjanje krogov, kroga, polmera, premera, loka itd.

Maketa (releif) iz polninske mase (platinasta, ravniškega, obrnarskega, predela). Gozd (maketa iz gozdarstva). Drevesa iz volje, bilk, papirja, lesa, penaste gume, žice in usnja.

V. razred
Čiščenje madežev (blata, maščobe, kolomaza, črnica in mleka). Dnevno umivanje telesa in zob. Priprava obloženih kruhkov in enostavnih mlečnih piškot. Shranjevanje semen čez zimsko. Zbiranje semen krmnih rastlin za živali (krmna pesa, detelja, repa, korjenje itd.), zbiranje semen surovin za industrijo (koruza, hmelj, repica, lan, konoplja). Tekalni stroj, ogled stekla, tekalnice, tekalnega podjetja (Horjul).

Barvanje rafije, motvoza s tekstilnimi barvami. Tkanje tekačev, pasov itd.

November
IV. razred
Pranje pisanih bombažnih tkanin in pletenin. Čiščenje peči, pometanje šušnice, hodnika. Nega gnojne rane. Razni načini streljavo (mrežasti in koničasti), izdelani na maketi poslopja. Elektrovod. Izdelovanje priprav za merjenje na terenu (količi, trasirke, merilne vrvice in trakovi). Na kopnem - ceste: relief s različnimi cestami, dobrimi cestami in cestnimi objekti.

Izdelati na reliefu nasip, usel, nadvoz, podvoz, zavarovanje križišča. Zdrava obutev. Temeljito čiščenje športne in delovne oblike. Važnost zračnih kopol. Kisanje iz pripravljane jogurta.

V. razred
Načrt in maketa skladišča, silosov, zasipnic. Valj, stožec iz plastičnih snovi.

Februar
IV. razred
Krpanje: pretrga po dolgem. Pomen črne kruha in prehrani. Izdelovanje učil za ponazorovanje 1/4 in 1/2.

Promet v zraku. Maketa letališča z objekti. Model letala iz lesa in kartona. Balon na toplem zraku. Makete vojnih in potniških letal. Helikopter na gumi. Maketa rakete.

V. razred
Pravilno ravnanje z bencinom in ostalimi distilnimi sredstvi. Praktično delo v rezanju kruha, jajc, sira, mesnih izdelkov itd.

Cepljenje češenj v razkol-precep v naravi. Čiščenje, obrezovanje sadnega drevja. Izdelovanje kovskega ključa na vodni pogon, stop, brusilnega stroja, makete elektrarn. Ogled jezera pri hidrocentrali.

Marec
IV. razred
Obesjanje in sušenje perila. Dnevno potrebna količina kruha za otroke in odraslega.

Izdelovanje ponazoril za 1/4, 1/2, 1/3 in preproštih ulomkov.

Razvoj poljedelskega orodja od motike do traktorja. Model traktorja in dodatnih poljedelskih strojev. Izdelovanje pitje valilnice. Popravilo pletene košare, koša.

V. razred
Prva pomoč pri opeklinah. Priprava namaza iz surovega masla, skute in sira. Izdelovanje lese za sušenje sadja. Modeli iz papirja za razne vrste kotov. Model žirnice na pogon s težo bremena, na pogon z vodo. Segnerjevo kolo. Model parne turbine. Ogled žirnice.

April
IV. razred
Krpanje na vzročnem in enobarvnem materialu. Kako pripravimo mizo za postrežbo z mlekom, čajem, kavo, jajci. Sadije vrtnih rastlin v lončke, zabojčke in gredice.

Izdelovanje makete rudnika (premogovnika, železnice rude, kamnoloma in podobno). Tekoči trak-transporter. Separator-sejalce. Žirnice. Maketa rudnika v prezezu z objekti. Maketa nafnega polja v preseku.

V. razred
Mašenje manjših luknj pri nogavicah, debelejših tkaninah in pleteninah. Mazanje in oblaganje kruhkov. Pripravljanje zemlje za setev. Izdelovanje vodnega kolesa in vodnega milnička, dvigala žerjawa na magnet, modela pritrjenega aeroplana-gume-njaka. Izdelovanje škripca in žlebašt koles. Ogled dvigala. Cepljenje sadnega drevja na prostem.

Maj
IV. razred
Pletenje (volneni šal, volnena čepica). Okrasni vboji (stebričasti, veržni, zanjani). Pravilno uživanje hrane. Sajenje čebulica, česna, graha, fižola. Opazovanje škodljivcev pri delu na vrtu.

Stanovanje - dom: izdelovanje makete razvoja stanovanja (vodila, zemljanica, kolise, utrjeno gradisce, vas, mesto).

Izdelovanje raznega zidarskega orodja (grebljica, svinčnica itd.).

V. razred
Shranjevanje volnenih oblačil čez poletje in zaščita pred moli. Pomivanje in pospravljanje kuhinjskega posoda in orodja.

Izdelovanje električnega zvonca, stavb na koles, usnjenih izdelkov (etu za ključ, listnica, etui za očala, peresnica).

Junij
IV. razred
Pletenje volnenega šala in volnene čepice.

Redčenje pregoste setve, rahljanje in okopavanje, osipanje, pravilno zalivanje (praktično).

Izdelovanje makete sodobnega stanovanja.

Osnove urbanizma. Stanovanjska skupnost.

V. razred
Pletenje kratke nogavice (pletenje pete), umivalne vedrice.

Izdelovanje škatel za zbir gradbenega materiala (kamenje vseh vrst, opeka, apno, pesek, beton). Izdelovanje makete domače apnenice.

Izdelki iz jureduja: sponke, držalo za volno, lasnice.

Ogled podjetja za usnjeno galanterijo - čevljarstva delavnica.

Rezanje, prebijanje in lepljenje usnja. Rezanje, žaganje, vrtnanje, brušenje in toplotno obdelovanje juvidurja.

TUDI TO JE PARIZ...

(Sličice s potovanja prosvetnih delavcev v Pariz)

nimljivost šestmilijonskega mesta.

»Jutri greste v Versailles,« nam pravi. »Pazite na nekaj čisto človeškega: sijajna in razsežna Versailles palača je zgrajena brez stranišč, brez kopalnic. Francoski kralji so uporabljali posebne vrste stol, ki so se ga posluževali tudi ob dolgih sprejemih... Versailles je zgradil sončni kralj Ludvik XIV., ki ga je za svečane priložnosti oblačilo 60 ljudi. V tistih časih umivanje ni bilo priljubljeno. Znano je tudi, da se je plemenita gospoda s palčicami praskala po hrbtu, kadar so jo grizle bolhe in uši.«

Nekaj eksistencialistov, neobritih, nepočesanih, z izrazom omalovaževanja, je stopilo mimo nas. Da, treba je spoznati življenje do dna in se dvigniti nad njega.

Hodili so v dvojce.

Pariz je svojevrsten.

Lahko sezuješ čevlje in hodiš v nogavicah ali z eno nogo bos, nihče ti ne zameri. Pariz zna razumeti.

Večerni mrak zliha na mesto vijoličasto luč z zelenimi sencami in Montmartre se prebuja.

Neka tovarišica se razburja ob pogledu na slike golih plesalk, ki nastopajo v Folies Bergère in v Moulin Rouge.

»Skandal! Prepovedati bi bilo treba!«

Večina naše skupine si je za drag denar ogledala svetlišče poučevanja. Veno Pilon se je začudil: »Ali je vendar še kdo, ki tega ne bi želel?«

Stiriurni program črpa snov iz pariškega življenja. Cancan, prizor s Quasimodom v Notre-damski cerkvi in vitka, zlatorjava telesa golih deklet. Ko se spušta izpod stroka lestenez z ognjemotom luči, med katerimi stoji rjavi kipi deklet, se spomniš egip-

čanskih matčeglavih svečenic, ki so obrili glav zapeljevale moške. Spomniš se milanske katedrale, kjer v najsvetnejšem trenutku spuste izpod stropa relikvijo...

Storite v Parizu, kar hočete!

Ali si želite ogledati Louvre? Pazite, da se v njem ne izgubite! Pazite, da se ne izgubite med dragocenimi slikami mojstrov vseh časov!

Hočete vedeti, kdo je Mona Lisa? Potem stopite s tih pobožnostjo pred njeno zagometno smehljajočo se obličje. Pomudite se pri starem Rembrandtu, ki gleda na vas iz vseh dob svojega življenja! Cinquecento, Holandi, Španci, Egipčani, Grki, dragotne francoskih kraljev, blesteči diamant Regent - vse to je Louvre.

V Parizu srečavamo znanca. Profesorico iz Maribora, ki je namenjena na letališče Orly, od koder bo čez dobro uro odletela v ZDA na študijsko potovanje. Glejte, tu je razstava znanca Dufuya, tam Chagala! Ko se srečate z impresionisti, občutite njihovo neposrednost in pristnost, kot da vas je Renoirova dama opazila s svojim krilom, kot da je Manetov goli model pravkar sedel k zajtrku poleg dveh slikarjev.

Povsod srečavamo znanca... Omejeni čas nam ne dopušča, da bi se pozdravili z vsemi. Z avtobusom brzimo mimo palače moderne umetnosti ter ujamemo nekaj abstraktnih skulptur, ki krasijo prostor pred zgradbo s pikasojevsko dekoracijo.

Luči, barve, vrvež, zamorci v družbi Parižank, mešanci, Indijci v sarih, drobne Japonke v športnih oblekah.

Vse to je Pariz in še mnogo, mnogo več.

Po čem je kruh? Po čem je vojna v Alžiru? Tudi to je Pariz.

E. R.

DOPIŠNI TEČAJ ESPERANTA

V začetku avgusta je bil v Varšavi 44. mednarodni kongres esperantistov, katerega se je udeležilo 325 delegatov in gostov iz 45 držav, med njimi tudi precej iz naše države. Veliko prosvetnih delavcev z vsega sveta in tudi naših je prisostvovalo temu kongresu, kateremu je dala poseben pečat prisotnost mnogih delegacij držav Azije in Afrike. Prav v teh državah ima esperanto vedno več prištev, prav tam uživa ta mednarodni jezik vso podporo javnega in kulturnega življenja. Sicer pa je želja tudi Združenih narodov, da se ta jezik, ki je najlažji in za vse sprejemljiv, čim bolj razširi.

Na kongresu niso samo proslavili stoletnice rojstva avtorja tega jezika, temveč so po skupinah in zanimanju reševali razne mednarodne kulturne probleme, med katerimi je bila posebno poudarjena zahteva po miru in bratstvu med vsemi narodi.

V resoluciji so udeleženci lahko ugotovili v vseh državah vidne uspehe v širjenju esperanta in poudarjali potrebo za postopno uvajanje tega mednarodnega jezika v šole, kjer je to mogoče, to se pravi, kjer imajo potrebne učitelje. Na nekaterih univerzah je postal esperanto obvezen izpitni predmet. Lepo je povedal

delegat iz neke evropske države, da živimo v času, ko človek išče poti na drugo nebesna telesa, zamerja pa pot do ljudi na našem planetu. In prav znanje esperanta je tisto, kar nas zbliža z narodi vsega sveta; prav z znanjem tega jezika se lahko okristimo z najboljimi literarnimi deli vseh narodov, ker so vsa najboljša dela prevedena v ta jezik.

Zveza esperantistov Slovenije pomaga posebno prosvetnim delavcem, da bi se čim prej in čim laže naučili tega jezika. Tudi v prihodnji sezoni želi ustrezno zlasti tistim prosvetnim delavcem, ki nimajo veliko časa - in teh je večina -, ali pa so zelo oddaljeni - tudi teh je veliko - in jim z dopisnim tečajem pomagati, kolikor bi bilo potrebno. Informacije dobite pri Zvezi Esperantistov Slovenije - dopisni tečaj - Ljubljana, Miklošičeva c. 7., pp. 275.

Naj bi ne bilo nobenega prosvetnega delavca, ki bi iz tega prezrl. Naša mladina želi znati esperanto, je učitelj se primanjkuje, ki bi jo tudi tega naučili in s tem popečili v širki svet bratstva in enosti. Jok

89 uspešnih sprejemnih izpitov na univerzi

Na osnovi uredbe o vpisu na univerzo brez popolne srednješolske izobrazbe je na sedmih fakultetah ljubljanske univerze in na dveh akademijah prišlo k sprejemnim izpitom 254 kandidata (za filozofsko in ekonomsko fakulteto še nimamo podatkov). Sprejemni izpit je uspešno naredilo 89 kandidatov ali 35 %. Najslabši uspeh so dosegli na medicinski fakulteti: k izpitu jih je prišlo devet, a izpita ni opravil nihče. Za pravno fakulteto je bilo največ prijavitelcev - 188; izpit pa jih je uspešno naredilo 59. Na tehniških fakultetah so najbolj odgovarjali učenci industrijskih šol. Na fakulteti za agronomijo, gozdarstvo in veterinarstvo jih je od osemih naredilo izpit pet. Prav malo pa je zanimanja za naravoslovno fakulteto. Tudi na Akademiji za igralsko umetnost in Akademiji za glasbo se je prijavilo le po en kandidat, a izpitov nista naredila.

DOPISUJTE

V »PROSVETNEGA DELAVCA«!

likovne vzgoje

redu; za ogled ostalih razredov žal ni bilo več časa. Svinčnik v vlogi predrisanja je že večinoma premagan in kreirajo pri raznih tehnikah direktno z materialom. V razgovoru s tovarišico sem videl njeno živo zanimanje za dobro delo in izvajanje reforme in njeno samozaupanje v uspehe konkretnega dela, kar so važni pogoji za uspešen napredek in prav je, da ima pedagog tudi tako živo zaupanje v otroka.

Prav bi bilo, da bi si šolske ali občinske razstave otroških risb in likovnih izdelkov skupno ogledali vsi bližnji učitelji in to s strokovnim tolačenjem. Pri vsaki razstavi se lahko nekaj naučimo, poudarjam, prepričljivo naučimo, kar bi koristilo dvigu kadra. Važno je, da vsak pedagog spoznava zaostale risbe, da spozna sodobno kreativno izražanje, razne tehnike, uspeh in neuspeh, da se mu razvija zanimanje za estetsko in znanstveno gledanje, za pedagoško in didaktično postopanje itd. Sam težko najde pravo pot v skupnem gledanju pa hitro dozoreva, kar si gotovo žele tudi šolski reformatorji v brigi za dober kader.

Splošne pripombe k razstavam:

1. Razstavljavci si želijo ocenjevanje, objektivne kritike. Priznanje dela vpliva pozitivno, kar je za razvoj tega dela važno. Omenja eventuelnih napak vpliva silne cer bolelost, a tako močno, da cer prizadeti na vse kriplje

eden od drugega navzajemno večje jasnosti v pogledih kvalitativnega izražanja otrok, glede metod dela in vodstva. Važno je, da se medsebojno izpopolnjujemo v pridobivanju osnovnega znanja o vrednotenju barvnih učinkov in harmoniji, za skladnost linij, tonov, ravnotežja, za sproščene oblike predmetov, za zgornost kompozicij, za načine, kako delujemo v likovnih tehnikah. Važno je, da v skupnem gledanju ugotovljamo otroško kreativnost ter si pridobivamo prijeme za razvoj otrokove ustvarjalnosti in domiselnosti, za razvoj njegove osebnosti ter glede vzgoje in izobrazbe z njegovim lastnim izjavljanjem.

7. Inicijativa za dvig kadra naj koristi konkretne prilike, ko so učitelji risanja najbolj zainteresirani na uspelosti svojega dela. Take prilike so: razstave, pregled otroških risb na šoli, odbiranje risb za razstavo z analizami žirije, analiza hospitacijske ure, ocenjevanje in vrednotenje risb različnih šol itd.

8. Občinske razstave bi se naj pričele že meseca maja, da bi bili omogočeni ogledi, iz njih pa bi se organizirala v začetku šol leta okrajna razstava, vse s potrebnim tolačenjem.

9. Vsaka šola si naj organizira študijski arhiv otroških risb in lik. tehnik, ki bi se vsako leto dopolnjeval.

Za tak živ organizem in za razvoj do kvalitete je potrebna stalna inicijativa, skupno gledanje in odgovornost poedincev.

Ivo Jančič

OB JANEŽEVI KNJIGI

Vsebine slovenskih literarnih del

Kot dopolnilo k drugi izdaji Stanka Janeža Zgodovine slovenske književnosti je pri mariborski založbi Obzorja pred kratkim izšla istega avtorja knjiga Vsebine slovenskih literarnih del. Nad 400 strani obsega ta knjiga pomeni dogodek ne toliko za našo literarno zgodovino kot za tiste, ki se uče slovenske književnosti ali se iz notranje potrebe zanimajo za našo domačo književnost.

Knjiga je razdeljena na šest poglavij. Jedrnat, a vendar dovolj podrobno in lepo, je v njih podana vsebina pomembnejših literarnih del — pripovednih, dramatičnih in nekaterih epskih pesnitev — od Linhartarja do Cirila Kosmača in Ivana Potrča. Poglavja nosijo naslove: razsvetljenstvo, romantika, od romantike k realizmu, realizem in naturalizem, moderna in njeni sodobniki ter med dvema vojnama (od ekspressionizma v socialni realizem). Vsebine so podane kronološko. »Vendar pa so upoštevane le taka dela, ki imajo umetniško vrednost ali pa so literarno-zgodovinsko zanimiva in tehtna v nastopi slovenskega slovstva nekako do leta 1941« — pravi avtor sam v uvodu k tej knjigi.

Pri navajanju vsebine se je Janež točno držal izvirnih del, kar je vsekakor pohvalno, ne da bi kakor koli vsiljeval sodbo o njih balcu. Le prav na začetku vsake »vsebine« je v nekaj vrsticah povsem v orientacijo navedel nekaj besed o glavni značilnosti dela in njegovi literarni ali kakih drugi vrednosti.

Namen priročnika je v uvodu označen takole: »S tem delom skušamo dati učitelju in dijaku srednje šole pripomoček za uspešnejši pouk slovenske književnosti.«

Ni dvoma, da smo doslej močno pogrešali tak priročnik prav zaradi poučevanja v šolah. Pri pouku domače književnosti in naših srednjih šol je bilo vse doslej namreč tako, da so dijaki izgubili največ časa prav z zapiranjem podatkov iz literarne zgodovine, kakor jim jo je narekoval učitelj, čeprav je to več ali manj povsem mehanično delo in nima nič skupnega niti z učenjem niti z vzgojo. Čudno je pravzaprav, da smo morali tako dolgo čakati na vsebine v posebnih knjigi, saj si že povsod v svetu dolgo pomagajo s podobnimi priročniki.

Tu in tam se še čujejo ugovori proti potrebnosti takega priroč-

nika. Naj navedemo samo nekaj razlogov, ki govorijo zanj.

Prvič je tu sodobni, vedno hitrejši in ekonomičnejši način življenja, kateremu mora slediti tudi šola.

Nekateri so mnenja, da dijaki zdaj sploh ne bodo več brali literarnih del, ker imajo vsebine tako lepo napisane v knjigi. V tej zvezi je potrebno opozoriti na širši problem, ki se v novem času vedno bolj akutno odpira pred poukom književnosti v naših šolah.

V stoletjih narodnostnega zatiranja in bojov za enakopravnost v vrsti evropskih in jugoslovanskih narodov je vsa teža narodnega preporoda in razvoja ležala na gojitvi materinščine in domače književnosti. Naši literarni ustvarjalci so bili hkrati tudi narodovi »vodniki in preroki«, nosilci naprednih idej in ciljev. Zdal se se razmere v temelju izpremenile. Rešena so osnovna vprašanja našega narodnega obstanka, življenja in uveljavljanja. Domača književnost je prenehala odigravati tisto osrednjo vlogo v narodnem življenju, ki ji je do revolucije 1941–1945 dajala izredno pomembnost tudi pri splošni izobrazbi mladine. Težišče splošne izobrazbe se je občutno premaknilo. V ospredje so stopile z novo silo druge, eksaktne vede, s pomočjo katerih je v današnjem razmerah najkrajša pot do blagostanja in sreče ljudstva.

Po vsem tem se zdi popolnoma prav, da smo naposled dobili v knjigi vsebine domačih literarnih del. Učitelji bodo še vsekakor zahtevali od učencev, da preberejo najvažnejša slovstvena dela — in se bodo o tem, ali so jih v resnici prebrali, gotovo tudi znali uveriti —; gotovo je, da ne more biti pouka literarne zgodovine brez takega branja. Res pa je tudi, da bo zdaj, s pomočjo takih pripomočkov, ki bodo dijakom na razpolago, lahko odpadlo iz šolskega predmeta domače književnosti precej tistega balasta, ki se vleče z njo že dolgo predolgo — brez umetniške upravičenosti. Smoter šolske literarne zgodovine bo postal v glavnem: estetska vzgoja ob analizi najbolj literarnih stvaritev in pa pouk k pravilnemu razumevanju družbenega razvoja pri nas in v svetu sploh. Namesto da bi se naša literarna zgodovina tako podrobno ukvarjala z večinoma obrobniimi dogajanjem pri nas, bo lahko v večji meri posegla prav do izvorov zgodovinskih gibanj drugod v svetu in tako mnogo bolje

Knjiga – odkritje

Dr. Milica Bergant: Poizkusi reforme šolstva pri Slovencih 1919–1929. (Od prevrata do uvedbe diktature.)

Pri Državni založbi Slovenije je pred nekaj meseci izšla zelo zanimiva knjiga, ki pa žal ni našla v javnosti tistega odmeva, kot bi ga zaslužila. Sicer pa je to eno tistih del, ki s časom ne izgubljajo na svoji aktualnosti — nasprotno, prav gotovo bo knjiga »Poizkusi reforme šolstva pri Slovencih« šele počasi prodrla med naše učiteljske. Proči zato, ker se bomo morali začeti približevati seznanjati z našo bližnjo preteklostjo, drugič pa, ker knjiga zahteva študija, ne le površnega branja. V prvi vrsti pa bo koristila, in to zares koristila, posebno mlajšemu učiteljskemu kadru, ki z razdobjem, katerega obravnava avtorica, ni imelo neposrednega stika.

Razdobje takoj po prvi svetovni vojni je bilo pri Slovencih zlasti v pedagoško-kulturnem pogledu zelo razgibano in v marsičem prav značilno za ves čas med obema vojnama: v sebi je nosilo že vse tiste sile, ki so pripeljele do usodnega spopada v revolucionarnih letih 1941–1945. Pridobitev lastne države 1918 in veliki upi slovenskih ljudskih množic, da bo naposled rešeno hkrati z nacionalnim tudi socialno oprešanje, vse to se je po prohih letih »svoobodne Jugoslavije« izjalovilo; pravice delovnega ljudstva so postale delovno kratkovidnih političnih voditeljev in njihovih strankarskih pripadnikov; očasi že po nekaj mesecih menjajoci se režimi — pri vsem tem pa vedno huje zatiranje naprednih revolucionarnih ljudskih sil, ki so zahtevale pravičnejšo družbeno ureditev. Slovensko učiteljsko je bilo v tem političnem orovežu dalj časa le čolnč, ki ga je morje razmer metalo sem in tja. Našega učitelja v tem času opisuje Albin Prepeluh (Problemi malega naroda) takole:

»Učitelj je tista živa sila, na kateri bi morala sloneti šola. Kakšno karikaturu pa so napravili iz njega? Naš sedanjí ljudskošolski učitelj je narodna in kulturna sramota. Mlad deček je prišel na učiteljske študije. Tam so ga »vzajgali« štiri leta. Prišel je na kmet. Takoj spočetka je bil zaradi svoje beraške plačice navezan na usmiljenje ljudi. Njegova stanostka beda ga je izpostavljala javnemu zaničevanju. Nad njim so gospodovale razne politične stranke, ki so vse zahtevale od njega, da bodi njihov agent. Četudi je bil razborit človek, navdušen za svoj lepi in težavni poklic, ni smel samostojno misliti in pa drugače delati, kakor so mu ukazovali mogočni velikaši. Ne šoli in vzgoji, temveč svojim političnim gospodarjem je moral posvečati duševnost, ki je tako podrežana morala vzodneti... Gmotne skrbi so ga prisilile, da se je oziral po strankah dohodkih. Kadar je bil tako srečen, da se je preinil do postranskega zaslužka, je prodal svojo mladost in dušo ljudem, ki jim je bil njegov poklic vse prej kot briga. Duševno oslavljen in zapuščen, gmotno na tleh, je izgubil še tisto umstveno samostojnost, ki jo je prinesel iz šole... Zasovražil je svet in zamrzal življenje ali pa je postal ciničen hlapec. Politične stranke so storile vse, da do dna korumpirajo učiteljski stan — o njem so iskale političnih agitatorjev, ne kulturnih delavcev.«

Dr. Milice Bergantove knjige »Poizkusi reforme šolstva pri Slovencih« je eno zelo redkih del pri nas, ki se spušča — ob razglabljanju splošne šolske problematike — v analizo družbenih pojavov tega časa. Vseskozi je značilna jasna avtoričina idejna opredeljenost; analiza je podana na trdni dialektični osnovi, docela prepričljivo; trditve, podprte z vrsto citatov, opomb in virov. Delo, ki je zahtevalo veliko naporov pri odpiranju gradiva: iz množice člankov in razprav — pedagoške, kulturne in politične vsebine — je avtorica uspelo izbrati najbistvenejše in jih nanizati v enotno, pregledno vsebino; iz množice najrazličnejših miselnosti in nazorov je izvela svoje zaključke, ki zelo nazorno osvetljujejo dogajanje na pozornici slovenskega šolstva v tem desetletju.

Docela nezdružne razmere — korupcijske afere v vrhovih našega političnega življenja, škandali, karizem... — vse to ni moglo oplivati na razmere v šolstvu pozitivno. Umazani strankarski boji so se nanašali celo med osnovnošolske otroke, ker so se politične stranke borile za naraščajo. Vzgojni smotri so bili le na papirju, pa še ti dostikrat čisto nemogoči, abstraktni. Poglavitni vpliv na vzgojo otrok pa si je vseskozi lastila Cerkev s svojim idealom srednjeveškega asketskega človeka.

Kako se je slovensko učiteljsko v takih razmerah otepal na levo in desno, kako ni nikoli moglo v pogledu pravičnega nagradevanja na zeleno vejo, kako je bilo vedno zapostavljeno v direktnem nasprotju z družbeno pomembno vlogo svojega poklica in kako je njegova velika večina kljub vsemu vztrajala na naprednih družbenih pozicijah (o kar jo je naposled silil sam nezavidljivi socialni položaj) — o vsem tem nam pripoveduje dr. Bergantova v petih poglavjih svoje knjige.

Posebno poglavje pa je posvečeno gibanju za »novo« ali delovno šolo na Slovenskem. Tu — proti koncu obdobja 1919–1929, ko se je bližala z vsemi znaki zaostritve uvedba diktature — dobi reformno gibanje naše osnovne šole jasnejše obrise. Šolniki so se začeli vedno bolj zavedati, da s samim šolskim reformnim delom ne bodo imeli nikakih uspehov, temveč da je tu potrebna mnogo širša reforma celotnega družbenega življenja, o prvi vrsti pa izboljšanje socialnih razmer, v katerih morajo živeti družine in otroci. Tako je gibanje za delovno šolo (ki se je tedaj širilo po vsej Evropi) pri nas kmalu poseglo na področje novih vzgojnih smotrov in s tem v nekatere primerih zelo odločno zahtevalo že vzgojo revolucionarnih borcev za spremembo socialnega stanja. (Zgled.) Razgledanejši slovenski šolniki so zasledovali razvoj pedagoške znanosti v svetlu (Pedagoški center v Mariboru) in vedno jasneje spoznavali, da bo potrebna temeljita reorganizacija šolstva na zunaj in znotraj. Tu pa so trčili v politične razmere o državi, ki so bile vse prej kot naklonjene nekim temeljitim spremembam v smislu naprednih težav evropskega človeštva.

Skratka: nadose dragocena knjiga, ki odpira zagrinjalo nad zelo zanimivim družbenim dogajanjem naše nedavne preteklosti; dragocena za spoznavanje naše narodne preteklosti, zabod in bojev naših prednikov; knjiga, ki priča o široki razgledanosti avtorice.

Sele ob študiju take knjige nam postanejo razumljivi nekateri pojavi med prosvetnimi delavci o kasnejšem času. Postane pa nam razumljiva tudi dalekosežnost sprememb o našem šolstvu v zadnjih letih.

D. Ham

LITERARNI MUZEJ V PRAGI

Pač ni obiskovalca Prage, ki ne bi takoj ob prihodu s pogledom pozdravil z razglednic in knjig že znanega sedeža čeških vladarjev-Hradčanov na vzpetini nad Vltavo. Njihov sosed zeleni Petřín z razglednikom, praškim Biflovim stolpom, je tujuju sicer manj znan, a človek vendarle kmalu vidi, da ovija njegove senčne poti čar romantičnih sprehodov mladih ljudi. Ob njegovem pobočju v smeri proti Hradčanom pa se iznad obsežnega pobejnega zidovja dvigata baročna zvonika, dva od »sto« praških stolpov in zvonikov. To je Strahov.

V 12. stol. je sredi gozdne samote zrasel premonstratski samostan, prostrana romanska stavba, ki ji na Češkem ni bilo primere. Zakon Jožefa II. o ukinitvi samostanov bi ne bil prizanesel tej ustanovi v tedaj že barokiziraniem poslopju, ko bi ga ne bil obvaroval opat z odločitvijo, ob preti obsežno knjižnico javnosti. Tako je bila usoda samostana za dolgo leta rešena. Dve veliki baročni dvorani, teološka in filozofska, bogato poslikani s freskami in obdani s knjižnimi policami, sta vsak dan polni občudovalcev, ki niso samo Čehi.

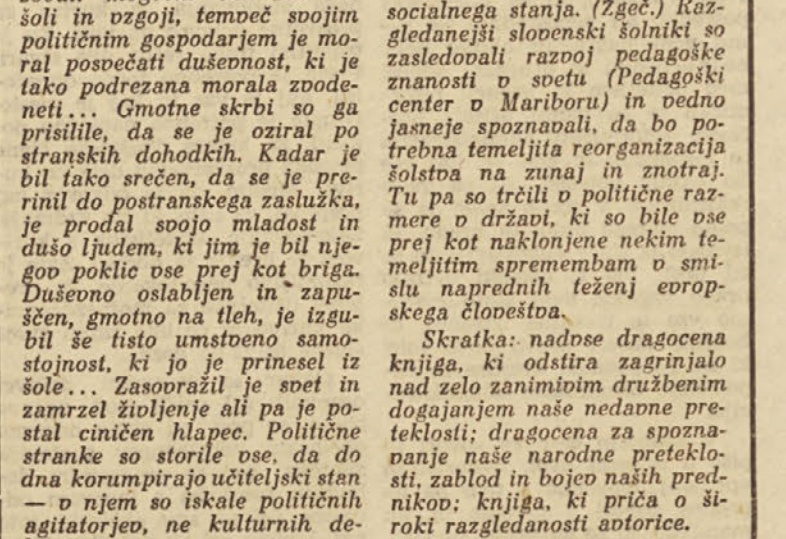
Se bolj kot z bogato knjižnico z velikim številom inkunabul pa pritegne slavista nekdanji samostan zaradi ustanove, ki je našla v njem svoj dom, češkega literarnega muzeja (Památník národního písemnictví). Hodniki, dvorane in celice, kjer so nekoč prebivali menihi, so zdaj razstavni prostori tega svojvrstnega muzeja, kakršnega razen Sovjet. zveze ni morda nobena evropska država. Ustanovljen je bil šele pred nekaj leti, maja 1953, a je gotovo eden najpomembnejših muzejev v Pragi, ki jih ima čez dvajset, od narodopisnega preko poštnege do telovadnega. Za slavista pa je to nedvomno izredna zanimivost, tako za tujega, ki bežno pozna češko literarno preteklost, še bolj pa za češkega, ki so mu pisatelji, njih življenje in dela domači.

Brala sem, da so za ogled muzeja potrebne tri ure, presodila sem torej, da si ga bom ogledala v enem popoldnevu. Močno sem

se zmotila: še dvakrat sem se povzpela na Strahov, da sem se vsaj bežno seznanila z vsem bogastvom za oči in duha, razstavljenim v trinidesetih prostorih, ki imajo skupno dolžino dva kilometra in pol, če morem verjeti zatrdili prijazne vratarice.

Mojo ogled je pravzaprav hoja skozi stoletja. Koj na začetku je prikazano življenje prvih slovenskih plemen na čeških tleh, tu se kultura še omejuje na materialno kulturo in vendar je ta doba navdihnila slikarja, kot pričajo reprodukcije Mikulaša Aleša, poleg slikarja J. Manesa in kiparja Myslibeka najpomembnejšega upodabljalca preteklosti pri Čehih. Zemljevid na steni me spomni naše kratkotrajne skupnosti s Čehi pod Samom. V teh zgodnjih stoletjih so se porodile pripovedke o prvih čeških vladarjih, posebej se o legendarnem pračetu Čehu in o modri Libuši, ki si je izbrala za moža človeka iz ljudstva, Premysla Orača, naravnost od pluga so ga ji morali pripeljati njeni sli, to kaže kopija srednjeveške freske iz 13. stoletja. Stari kronikarji so ohranili to izročilo, kakor vsako drugo — procl resničnosti in domišljije. Pod steklom vidim te knjige, ob njih vselej jasno pojasnilo. Le naprej v prostoru in času!

Velikomoravski državci je posvečen naslednji oddelek, pravzaprav pa kultura, ki jo je vzpodbudilo delo Cirila in Metoda. Domača češka kultura se je začela z vlado dinastije Premyslovcev. Modeli prikazujejo najstarejše cerkvene stavbe, fotografski posnetki najstarejši češki zapisele gendo o knezu Václavu. (Mojo pozornost vzbude med belimi steni posamezni neometani deli. Malomarnost? Ne. Pod ometom so odkrili ostanke romanskega zidovja in tega nočejo več zakriti.) Prihajam v dobo Karla IV., najpomembnejšega češkega kralja. Pritegne me listina, s katero je leta 1348 ustanovil praško univerzo, »da ne bi bilo treba mladencem drugod iskati miloščine«. Pregled tedanjih evropskih univerz mi pove, da jih je bilo takrat resda še veliko v Italiji, Španiji in Franciji ter dve v An-

glji, da pa v vsej Srednji Evropi še ni bilo nobene. Nemci so si takoj pridobili v vodstvu tri glavo, Čehom pa pustili le enega, dokler ni Jan Hus prepričal Karlovega naslednika Václava IV., da je treba razmerje spremeniti. Jan Hus! Temu borcu za resnico, utemeljitelju velikega socialnega in verskega gibanja-husitstva je posvečen ves obokani prostor. V kotu molčaje stoji njegov spomenik, okoli pa prepričljivo govore njegovi spisi, citati po stenah, upodobitve njegove življenjske poti obenem s smešno grozljivimi slikami njegovega sežiga, kot so ga s propagandnimi nameni prikazovali katoličani. Husitstvo je zapustilo izredno močne sledove v češkem življenju sploh, še posebej pa v literaturi. To gibanje je slikovito ponazorjeno v naslednjih prostorih. Poleg rokopisov in dokumentov so tu zopet leposlovna in slikarska dela o tej dobi.

(Mislim na Slovence, zakaj v tujini ima človek neprestano domovino pred očmi, bolj, da, ne primerno bolj kot doma. Mislim, kaj bi za nas pomenil takle muzej. Za vse, za dijake pa še posebej. Kako lepo bi jim po razlagi v šoli osvetili osebnost ali literarno obdobje! Na povezavo med zgodovino in leposlovnimi deli, ki to preteklost slikovito pojasnjujejo, pa navadno sploh pozabljamo. Čehi to navajajo tudi v šolskih literarnih pregledih, celo univerzitetnega profesorja sem slišala, da je pri predavanju na to opozarjal. V tej stvari se kot smisel za nazornost pozitivno uveljavlja češki realizem, lastnost narodnega značaja, ki jim jo pogosto očitajo, pač zaradi prevelike prilagodljivosti.)

Zelo nazorno je prikazano zgodnje tiskarstvo, ki se je pri Čehih začelo kaj kmalu po izumu tiska, saj je prva tiskana knjiga o trojanski vojni izšla že 1468. leta. V kotičku je urejena prva stara tiskarna: tiskarski stroj, velike črke, na vrvi, potegnjeni čez prostor, se suše natisnjeni listi. V vitrini pa lahko prebereš Komenskega pojasnilo o tiskanju iz knjige Orbis pictus.

(Dalje prihodnjič)

Zdravko Omerza: LOGOPEDIJA

Pred časom je izšlo pri Državni založbi Slovenije v naslovu navedeno delo. Tovrstne literature, ki bi obravnavala govorne motnje, pri nas skoro ni. Omeniti bi bilo, da se je sistematičnejše delo na odpravljanju govornih motenj in popraviljanju govora začelo šele po osvoboditvi.

Tako še nimamo točnih podatkov glede števila logopatov kot najpomembnejše nastopajočih motenj. Jemljemo srednje evropsko povprečje 3%.

Avtor je v svojem priročniku, kakor ga sam imenuje, v poljudno znanstveni obliki zajel kompleksno večino najpogostejših motenj. V začetnih poglavjih obravnava nastanek in razvoj govora ter se obširneje bavi s fonetiko in glasotvorjem. Glede na poljudno znanstveno vsebino priročnika so ta izvajanja predolga in povsem slovnično prikazana. Opis samih govornih motenj so standardni, kot se v mednarodnem smislu določajo.

Pohvaliti pa je avtorjevo pridnost, da je zbral in uveljavil v njem jo v ekscentnem stilu obelodanil. Sama materija iz tega področja sicer še mlade znanosti je silno obširna.

Tudi v zaključni besedi, ko obravnava bodočo organizacijsko plat logopedске službe, z njegova gledanja na to službo vredna vsega upoštevanja.

Mislim, da je knjiga, kakršna pač je, potrebna vsaki šolski in tudi zdravstveni ustanovi.

A. O.

OTROŠKI VRTCI PRAVNI NASVETI

S tem, da so se naše žene vključile v javno življenje in delajo na političnem, gospodarskem in ostalih področjih, je njihovo delovanje prekoračilo ozek družinski krog. One niso več samo žene, gospodinje in vzgojiteljice svojih otrok. Postale so sodelavke na vseh delovnih našega družbenega življenja. Prehod žena na tako široka področja udeleževanja pa nujno razvija nove odnose v sami družini, istočasno pa nastaja tudi popolnoma nov položaj družine v naši družbi. Zato spremenjeni pogoji življenja in novi odnosi v družini postavljajo tudi nove naloge pri vzgoji otrok. Vzgoja samo v ozkem družinskem krogu ne zadostuje sodobnim vzgojnim ciljem. Za dosego postavljenih vzgojnih ciljev predšolski otrok pomaga naša skupnost. Ona skrbi za to, da se vzgoja otrok v tej starosti dobi pravilno razvija, zavedajoč se, da ima le-ta na tej stopnji velik vpliv na poznejše oblikovanje osebnega značaja.

Vzgoji predšolskih otrok se posveča vedno več skrbi tako v družini, kakor tudi v skupnosti. Družba sprejema na sebe velik del dolžnosti pri vzgoji otrok s tem, da organizira raznoobsejne oblike zbiranja otrok. Posebno skrb usmerja pri ustanavljanju predšolskih ustanov. V tem pogledu smo razvili že mnoge oblike dela s predšolskimi otroki kot: letovanja, skupinske izlete, otroška igrišča, odprtega in zaprtega značaja, otroške vrtce, domove za predšolske otroke — stroje, hišne vrtce, sobe za razvedrilo itd. Izmed vseh navedenih je otroški vrtec najpopolnejša oblika dela s predšolskimi otroki.

Soba za razvedrilo se organizira za nekaj sosednjih hiš. Nahaja se v pritličju stavbe, da imajo otroci direktni izhod na dvorišče. Poleg sobe so potrebne sanitarije, zaželeno je tudi čajna kuhinja. Skrb nad temi otroki lahko prevzemajo sami starši po sistemu dežurstva. Čas uporabe take sobe določijo sporazumno starši sami po svojih potrebah.

Hišni vrtci se ustanavljajo v velikih stanovanjskih blokih, kjer je več predšolskih otrok. Potrebna je soba, sanitarije, odgovarjajoča oprema in vzgojna sredstva. V njih so otroci le nekoliko ur dnevno in to takrat, kadar morajo starši po opravkih izven stanovanjskega okolja. Nadzor nad otroki prevzame izkušena žena, ki se za to delo nagradi iz vplačil prizadetih staršev. Tovrstna ustanova dela le nekaj ur dnevno, oziroma kakor to staršem najbolj ustreza.

Igrišče (zaprtiga značaja) je prostor, kjer se otroci pod strokovnim vodstvom vzgojiteljice igrajo. Starši oziroma njih namestniki sami pripeljejo in zopet odpeljejo otroke domov. Tu so na razpolago igrača, pitna voda, sanitarije in pokrita lopa. Slednja služi v primeru hude vročine ali dežja.

Igrišče (odprtega značaja) je javen prostor ob parku ali zelenem pasu. Ta je opremljen z igrali, s pitno

vodo in sanitarijami. Sem prihajajo otroci v teku celega dne v spremstvu staršev ali drugih spremljevalcev. Izletne točke so skrbno določeni prostori, ki so v neposredni bližini mest oziroma industrijskih centrov. Prostor za igranje je izbran ob gozdu ali potoku, kjer se otroci igrajo pod strokovnim vodstvom ves dan ali samo del dneva. Na tem prostoru je potrebna pokrita lopa, ki služi kot zaklonišče pred dežjem in za odmor.

Letovanja organiziramo v stavbah v obmorskem ali planinskem predelu. Ti kraji so namenjeni prvenstveno zaradi spremembe zraka. V njih prebijo predšolski otroci 2-3 tedne pod strokovnim pedagoškim in zdravstvenim vodstvom.

V domovih za predšolske otroke so otroci, ki so brez staršev od 3. leta starosti dalje do začetka šolske obveznosti. V tej ustanovi imajo popolno oskrbo, vzgojo strokovnega osebja in zdravniško nego.

Otroški vrtci so najpopolnejše razvita vzgojna ustanova za predšolske otroke. To je vzgojna ustanova z določenim vzgojnim ciljem in organiziranim delom pod vodstvom strokovnega kadra.

STAVBA OTROŠKEGA VRTCA

Otroški vrtci so samostojna stavba. Možna je tudi adaptacija določenih zgradb, ki pa mora imeti vse odgovarjajoče prostore in opremo.

Gradnja nove ali adaptacije stavbe za potrebe otroškega vrtca, število prostorov in njihova oprema je odvisna od obsega področja, s katerega bi bili predšolski otroci zajeti v to ustanovo. Nadalje od števila otrok, ki bi hodili v vrtci in od števila otrok, ki bi se hranili v tej ustanovi (kosilo in malice).

Zgradba otroškega vrtca naj bi stala v zelenem pasu in to v središču področja, od koder so otroci. Ta oddaljenost ne bi smela biti večja od 1 km. Dohodne ceste ne smejo prečkati glavnih prometnih žil, zato naj bodo tovrstne stavbe situirane izven večjih prometnih cest. Stavba otroškega vrtca je pritična, paviljonskega sistema z dvoriščem. Zelo važne so zunanje površine (igralne), na katerih se otroci igrajo. Le-te morajo biti sončne in zavarovane pred vetrovi. Površine pred stavbo in za njo so urejene za razne igre. Ker je ena od teh površin v senci, druga pa na soncu — to ustreza različnim igram te ustanove.

Okna v igralnicah (to so prostori, ki jih otroci uporabljajo v vrtcih) naj bodo obrnjena proti zelenim površinam. Vsi ostali prostori (garderobe, sanitarije, umivalnice) naj bodo čimeno-stavnejši in funkcionalno ugodni. Celotna stavba otroškega vrt-

ca pa kot prijetna hišica, polna toplote, veselja in snage.

Gradnja otroškega vrtca oziroma adaptacija se priporoča za največ tri skupine otrok, kar zadostuje za 70 do 90 oseb. Večja stavba, ki bi služila večjemu številu skupin, ni priporočljiva iz psihološkega vidika.

RAZVRSTITEV OTROK V SKUPINE

V otroških vrtcih delimo otroke po starosti v tri skupine. V najmlajši skupini so otroci od 3 do 4 let, v srednji od 4 do 6 let in v starejši od 6 do 7 let. V ustanovah, ki imajo le 50 otrok, le-te razdelimo v dve skupini in to: v mlajšo od 3 do 5 let in v starejšo od 5 do 7 let. V krajih s še manjšim številom otrok imajo eno samo mešano skupino, ki zajema vse otroke od 3. do 7. leta starosti. Pravilno bi bilo, da upoštevamo starostno dobo in umsko razvitost otrok in da bi jih tudi razdelili tako. Na temelju tega bi bilo v najmlajši skupini (od 3 do 4 let) samo 15 otrok, v ostalih skupinah (srednji in starejši) pa največ 25 do 30 otrok. Nad ta maksimum ne bi smela nobena skupina. Porazdelitev otrok na skupine je zelo važna, saj je znano, da nastopajo velike razlike tako v telesnem kakor duševnem razvoju med triletnimi in sedemletnimi otroki. Malčki so nerodni, plašni in v igri s starejšimi podrejeni — medtem ko so starejši sigurnejši v gibih in sploh bolj razgibani. Zato je taka delitev nujna. Istočasno pa le-ta zahteva ustrezajoče prostore in opremo za otroke, ki v njih živijo.

Ker obstajajo velike potrebe po otroških vrtcih in naša skupnost žrtvuje mnogo sredstev za to dejavnost, je Zavod za proučevanje šolstva smatral za koristno, da predloži podatke za gradnjo otroških vrtcev v odobravitelno Svetu za šolstvo. Dve osnovni misli sta bili vodilo za to delo: prostori morajo funkcionalno ustrezati sodobnim potrebam in istočasno zahtevam po racionalni gradnji teh ustanov. Zato smo predlagali gradbeni program vseh prostorov, ki so potrebni za popoln otroški vrtci, t. j. za vse tri starostne skupine, ločene po starostnih stopnjah (ca. 90 otrok). K temu programu so dodane osnovne mere površin prostorov in opreme ter najnujnejšega pohištva.

Rajko Pardubsky

Vprašanje: V VI. plač. razredu z 2. period. poviška dobišate dejansko plačo, kakor bi bili v VI. plač. razredu. Zelite vedeti, če je to pravilno.

Odgovor: Neto znesek temeljne plače v VI. plač. razredu znaša 21.000 dinarjev, v V. plač. razredu pa 22.300 dinarjev, razlika je torej 1300 din. Po 66. čl. Zakona o javnih uslužbenih znaša posamezni periodični povišek polovico razlike med mesečnim zneskom plačilnega razreda, v katerem je periodični povišek predviden, in mesečnim zneskom naslednjega plačilnega razreda. Ker znaša razlika med V. in VI. plač. razredom 1300 din, je pravilno, da prejmete v VI. plač. razredu z 2. period. poviškom temeljno plačo v neto znesku 22.300 din mesečno.

Vprašanje: Ali pripada uslužbenec pravica do razlike med položajno plačo VI. in V. plač. razreda?

Odgovor: Vprašanje je nekoliko nejasno oz. nerodno postavljeno. Verjetno mislite, da bi morali prejemati višjo položajno plačo potem, ko sta Vam bila priznana v VI. plačilnem razredu 1. in 2. periodični povišek. Če smo Vas prav razumeli, mora biti od govor negativni, kajti uslužbenec prosvetnih zavodov se določa položajna plača glede na naziv, oz. delovno mesto, uslužbenecem, ki so na položajih pa tudi glede na položaj. Ker ste predmetni učitelj s 35. službenimi leti in ker imate brez dvoma tudi strokovni izpit, Vam po Uredbi o položajnih plačah uslužbenec prosvetnih zavodov (Ur. list št. 15/1958) pripada mesečno 10.200 din. Položajna plača se Vam zviša, če napredujete v višji plačilni razred in če se Vam istočasno ne menja tudi zvanje. To pa pri Vas ni primer.

Vprašanje: Ali imate tudi čez počitnice pravico na stalni mesečni dodatek za razredništvo?

Odgovor: Po Odloku o honorarju službi, o delovni obveznosti in o nagradanju za nadurno delo se razredništvo na vseh solah šteje za eno učno uro, ki je honorirana, če je že navedena. Iz tega bi sledilo, da Vam v času šolskih počitnic ta ura ne more biti honorirana. Ker pa se letni dopust učnega in vzgojnega osebja na solah in drugih vzgojnih zavodih praviloma ujema s poletnimi šolskimi počitnicami, smo menili, da bi Vam dodatek za razredništvo tudi v počitnicah vendarle pripadal.

Vprašanje: Z osnovne šole boste s 1. IX. 1959 premeščeni na učiteljsko. Ali bi bilo bolje, če šele po premetstitvi prosite za upokojitve?

Odgovor: Vaša premetstitev z osnovne šole na učiteljsko ne more vplivati na Vašo pravico do upokojitve, niti Vaša pokojnina ne bo višja, če vložite prošnjo za upokojitve šele po premetstitvi, ker se Vaši mesečni prejemki ne bodo zvišali niti po temeljni, niti po položajni.

Vprašanje: Ali je upokojen učitelj ob upokojitvi upravičen do povračila preselitvenih stroškov?

Odgovor: Na to vprašanje smo že odgovorili v naši 7. številki z dne 14. aprila 1959. Zato Vam na kratko odgovorjamo, da Vam pripada ob upokojitvi povračilo preselitvenih stroškov in to za osebni prevoz in za vse dejanske stroške, ki so v zvezi s selitvijo, vse od kraja službovanja ob

upokojitvi do kraja nove naselitve. Svojo pravico morate uveljaviti pri Vašem dosedanem delodajalcu najkasneje v 6 mesecih po preselitvi in predložiti ustrezne dokumente.

Vprašanje: Kako si tolačimo odredbo »Odpoved stanovanja po novih predpisih«, katero je objavil dnevnik »Delo« kot podlistek z dne 27. maja t. l.?

Odgovor: Navedeni podlistek smo čitali v dnevniku »Delo«, vendar to ni nikakoli odredba, temveč prav tolačenje nove stanovanjske zakonodaje, kateremu nimamo ničesar dodati. Svoje dosedanje stanovanje v solih boste seveda morali izprazniti in se preseliti, preprčani pa smo, da bo Vaš delodajalec počakal toliko časa, da bo za Vas namenjeno drugo stanovanje vseljivo.

Vprašanje: Pripada šolskemu upravitelju na nižje organizirani sol, ki poučuje celodnevno, poleg mesečnega honorarja 3000 din tudi honorar za nadure, ki mu sicer pripada za opravljanje upraviteljskih poslov, in to 2 uri na teden, ker ima 2 oddelka? Prej ko ste poučevali samo en oddelček, ste dobili plačane nadure, letos pa, ko ste učili celodnevno in 40 ur tedensko, pa ne.

Odgovor: Zaradi upravljanja šole ne prejimate nikakega posebnega plačila. Pač pa se upraviteljem osnovnih sol z vsaj tremi oddelki po odloku o delovni obveznosti in o nagradovanju za nadurno delo v prosvetnih službi (Ur. list LRS 6/1958) zniža učna obveznost za 2 uri. To postopno znižanje učne obveznosti raste s številom oddelkov na solah.

Ker gre za nižje organizirano osnovno šolo, znaša Vaša učna obveznost 25 učnih ur na teden. Prej navedeni odlok pa določa, da učno in vzgojno osebje ne more imeti več kot 10 nadur na teden, upravitelji pa ne več kot 6 ur na teden, da pa za šolstvo pristojni svet okrajnega ljud. odbora sme v posameznih primerih zaradi pomankanja kadra to število nadur zvišati, vendar največ do 15 oz. (za upravitelje) do 10 nadur na teden. Če pristojni svet za šolstvo OLO ni zvišal določenega števila nadur, poučevali pa ste namesto 35 oz. 31 ur na teden celih 40 ur, Vam pripada samo mesečni honorar 3000 din. Tako določa odlok, ki je še vedno v veljavi.

Vprašanje: Ali ima učitelj tudi med počitnicami pravico do težekega mesta?

Odgovor: V mislih imate najbrž odlok Zveznega izvršnega sveta v okvirih za uvedbo posebnega dodatka za učno in vzgojno osebje na solah in drugih vzgojnih in izobraževalnih zavodih (Ur. list FLR, št. 5/1958). Ta odlok namreč določa okvire za uvedbo posebnega dodatka za učno osebje, ki je stalno zaposleno na solah v krajih, kjer so delovni pogoji in življenjske razmere izredno hude, pa tudi iz drugih razlogov. Najbrž pri Vas gre za kraj, kjer so življenjske razmere zelo hude. Če Vam je ta mesečni dodatek, ki lahko znaša do 5000 din mesečno, bil priznan s posebno odločbo, imate nanj pravico tudi v času počitnic, ne glede na to, če takrat tam bivate ali ne.

Vprašanje: Ali imate v času počitnic pravico do honorarja za celodnevni pouk in kombinirani pouk?

Odgovor: Pravica do honorarja za celodnevni pouk in za kombinirani pouk Vam v času počitnic ne pripada.

Vprašanje: Kot učiteljica ste poučevali na osemletki v 1. razredu z mesečnimi prejemki v VII. plač. razredu z 2. period. poviškom. Upokojitve ste dali s 1. I. 1959 in Vam je v odločbi bil priznan VII. pokojninski razred. Vaša kolegica, ki je poučevala isti sol v višjih razredih, pa je pod enakimi pogoji bila upokojena 1. IV. 1959 v V. pokojninskem razredu. Radi bi vedeli, če je to prav?

Odgovor: Obe imata enako strokovno izobrazbo, isti plačilni razred, verjetno tudi ista službena leta, razlika je bila le ta, da ste VI. poučevali 1. razred osnovne šole, Vaša kolegica pa višje razrede osemletke, oz. nižje razrede gimnazije.

Obe odločbi o upokojitvi sta pravilni, kajti najvišji zavarovalni razred, do katerega je zavarovanec po Zakonu o pokojninskem zavarovanju lahko razvrščen v smislu 62. čl. istega Zakona, je odvisen od strokovne izobrazbe, ki je potrebna za delo na delovnem mestu, na katerem zavarovanec dela. Za delovno mesto, na katerem ste bili VI, je potrebna srednješolska strokovna izobrazba, na delovnem mestu, na katerem je delala Vaša kolegica, pa višja strokovna izobrazba. Zaradi tega Vam je po 7. odstavku 64. čl. Zakona o pokojninskem zavarovanju mogel biti priznan 62. čl. istega Zakona, VII. pokoj. razred, Vaši kolegica pa po 5. odst. istega čl. V. pokoj. razred. Pri vaši kolegici je torej odločilo delovno mesto, za katero se zahteva višja strokovna izobrazba, čeprav je ni imela.

Prosvetni delavec

Izdajatelj: Republiški odbor Sindikata prosvetnih in znanstvenih delavcev LRS — List izhaja štirinajstodnevno — Ureja uredniški odbor — Odgovorni urednik Drago Ham — Naslov uredništva: Ljubljana, Kopitarjeva 2 — Telefon uredništva: 39-181 do 185, int. 366 — Naslov uprave: Ljubljana, Nazorjeva 1 — Telefon uprave: 22-284 — Letna naročnina 300 din — Štev. ček. rač.: 600-70-3-140 — Tiska CZP »Ljudska pravica« — Poština plačana v gotovini

Obvestilo

Odbor za proslavo 200-letnice slovenske šole pri Lenartu v Slovenskih goricah vabi vse prosvetne delavce, ki so službovali v tem kraju, na proslavo, ki bo v soboto 8. oktobra 1959. V vrsti prireditvev bo v avli šole odkrita tudi spominska plošča bivšim učencem, padlim v NOB. Prijavite svojo udeležbo!

Odbor

Pred reformo nekaterih materialnih vprašanj

Vzporedno s šolsko reformo v ožjem pomenu besede se reformira in se mora reformirati cela vrsta vprašanj, ki se tičejo šole posredno ali neposredno. Ne samo učni načrti in oblike dela, ne le učbeniki in drugačni odnosi med učiteljem in učenci: reformirati se bo moral učitelj, profesor, reformirati administracija in inšpekcija in kdo ve, kaj vse bo kazala potreba, da se mora reformirati. V naših solah je še polno starega duha in uredb, ki izvirajo iz stare Jugoslavije in še od prej. Vsi ti ostanki ovirajo pravo vzgojno delo. Zato moramo vse te usedline iztrebiti, če hočemo doseči pravo novo šolo, ki ne bo poznala dresure in nepotrebne birokratske administracije.

V zadnjem času se govori in piše o reformi dveh materialnih vprašanj. Govorice o tem pa ne prodre dovolj v javnost in jih marsikdo, ki se ga tičejo, ne sliši. Zato bomo morda mnogi kar čez noč razočarani. Poudariti pa je treba, da bo od pravilne rešitve teh vprašanj odvisno zadovoljstvo in uspešno delo marsikaterega našega tovariša.

Prvo je vprašanje težkih mest. To vprašanje so reševali okrajni in občine. Kriterij res ni bil enoten in zato bo korektura potrebna. Primer: dva kraja v dveh različnih okrajih imata skoraj enake pogoje: oddaljenost od železnice, avtobus, pošta, trgovina, gostilna, vendar ima eden dodatek 1000 din, drugi nič. Nekateri občine so z dodatki hotele napolniti svoje šole, kar se jim je precej posrečilo. Tako se je res nabralo precejšnje število težkih mest. Da bi se pa zdaj zaleteli v drugo skrajnost in vsa težka mesta odpravili, bi bila pa spet nepopravljiva napaka. O tem je razpravljal Okrajni odbor Združenja profesorjev in učiteljev 10. aprila v Murski Soboti. Njihove pripombe je objavil »Prosvetni delavec« v predzadnji številki in jih v celoti sprejemamo.

le da naj veljajo tudi za ostale kraje v Sloveniji.

Drugo je vprašanje brezplačnega stanovanja in kuriva za prosvetne delavce na vasi. Tu je trenutno treba rešiti dve stvari. Prvič je potrebno točno opredeliti, kaj je vas in kaj je mesto. Drugič je potrebno natančno določiti, za katere družinske člane pripada prosvetnemu delavcu kurivo. Mislim, da je odgovor kaj preprost: za tiste, ki jih vzdržuje. Oskrbovanje učiteljskega s kurivom je breme za občino. Zato je razumljivo negodovanje, če prejemajo učiteljica za moža-zdravniška kurivo in če ima razen svoje službe še 12 ha gozda.

Odkar so prosvetni delavci osnovnih sol prišli pod upravo občin, se prav od občin oziroma občinskih uslužbenec postavlja zahteva, naj se prosvetnim delavcem preskrba s kurivom od vzame, češ vsi smo občinski, zato naj dobimo vsi ali nobeden. Tako je prišlo pri neki soli do tega, da so si občinski uslužbenci vzeli sadije s šolskega vrta.

Tretje vprašanje je učna obveznost upraviteljev oziroma ravnateljev obvezne šole. Dosedanja uredba je res nemogoča in šablonska. Glas se takole: Upravitelju se zmanjša učna obveznost pri treh oddelkih za dve uri tedensko, pri štirih do petih oddelkih za štiri ure, od šest do dvanajst za šest ur, upravitelj z dvanajstimi oddelki pa je oproščen pouka.

Ne vem, kaj je imel tisti, ki je to lestvico sestavil, pred očmi. Upravitelj z 12 oddelki je pouka oproščen, oni z 11 oddelki pa morajo imeti 19 ur. Koliko je razlika med 11 in 12? Praktično nič. Imeti pa 19 ur pouka, to je skoraj cel razred z vsemi pripravami in popravami ter administracijo, ali pa nič, je pa presneto velika razlika. Pri tem ima tisti z 11 oddelki lahko celo več učencev kot oni z 12 oddelki.

Upraviteljskega dela in njegovega pomena stara šola ni po-

znala in ga ni znala vrednotiti. Ker je imel majhne materialne prednosti, sta bili obe strani zadovoljni. Danes pa temu ni tako. Uspeh šolske reforme bo v veliki meri odvisen od upravitelja, zato naj njegova funkcija sama po sebi dobi primerno veljavo in važnost, saj zavisi od njega pravilna vzgoja več sto ljudi, to pa ni malenkost. Razen tega se pa administracija vsak dan veča, da o novem plačnem sistemu niti ne govorimo. Praktično upravitelj do svojega dela skoraj ne pride. Za osem do deset uslužbenec in 300 učencev pa ena sama administrativna moč in to pri polni lastni zaposlitvi! Le kje vidite v podjetjih kaj podobnega?

Predlagal bi sledečo lestvico: upraviteljsko naj se šteje za šest tedenskih ur, za vsak oddelček pa še ena ura:

1 oddelček 6 + 1 = 7; pouk se zmanjša za 7 ur;
2 oddelka 6 + 2 = 8; pouk se zmanjša za 8 ur;
5 oddelkov 6 + 5 = 11; pouk se zmanjša za 11 ur;
8 oddelkov 6 + 8 = 14; pouk se zmanjša za 14 ur;
10 oddelkov 6 + 10 = 16; pouk se zmanjša za 16 ur;
14 oddelkov 6 + 14 = 20; pouk se zmanjša za 20 ur;

s 15 oddelki pa bi bil upravitelj pouka oproščen, ako nima tajnika.

Vprašanje tajnika naj se reši skladno z gornjo lestvico. Upraviteljsko naj bo enako upoštevano v mestu in na deželi.

Zdaj ko imamo pri Svetu za šolstvo posebno komisijo za materialna vprašanja, je prav, da povemo svoje želje in potrebe. Seveda bo ta komisija le takrat mogla uspešno opravljati svojo nalogo, če bo pripravljeni dovolj razgledanih ljudi z dežele.

Prof. P. R.

Izkoristite priložnost 10 knjižnih zbirk po znižanih cenah

I. ZBIRKA ZGODOVINSKIH ROMANOV

Šenoa: Diogenes. Varuj se senjske roke, str. 398, pl. 380 din
Čapiglin: Stenka Razin, str. 697, pl. 570 din
L. Tolstoj: Kozaki. Hadži Murat, str. 296, pl. 380 din
Reymont: Leto 1794, str. 846, pl. 675 din
Nenadović: Memoari, str. 208, pl. 360 din
Zbirka stane 2375 din in 15 % popusta.

II. ROMANI IN NOVEJŠE ZGODOVINE

Hougron: Dekle iz Saigona, str. 364, pl. 650 din
Vittorini: Ljudje in neljudje, str. 188, pl. 420 din
Silone: Prigodbe robdnic, str. 232, pl. 360 din
Putrament: Resničnost, str. 406, pl. 1200 din
Zbirka stane 2630 din in 15 % popusta.

III.

Bihajli: Oktobra na svidenje, str. 428, pl. 242 din
Čopić: Ognjeno leto I., II., str. 672, pl. 1070 din
Debič: Brez milosti, str. 250, pl. 420 din
Milojković: Kri na listju, str. 237, pl. 800 din
Zbirka stane 2332 din in 15 % popusta.

IV.

Krleža: Glembejavi, str. 537, pl. 1200 din
Gončarov, Obrov, str. 792, pl. 1080 din
Verga: Malavoglievi, str. 218, pl. 182 din
Trollope: Pod zvoniki Barchestra, str. 472, pl. 320 din
Sibirjak: Milijoni Privalovih, str. 462, pl. 640 din
Zbirka stane 3422 din in 15 % popusta.

V.

Fedin: Mesta in leta, str. 430, pl. 620 din
Korolenko: Gozd šumi, str. 458, pl. 348 din
Il'f-Petrov: Zlato tele, str. 344, pl. 450 din
Pristley: Pojo naj ljudje, str. 251, pl. 440 din
Petrovič: Prepelica v roki, str. 336, pl. 400 din
Zbirka stane 2258 din in 15 % popusta.

VI.

Bebler: Potovanje po sončnih deželah, str. 224, pl. 650 din
Zagorac-Pečar: Egipt, str. 454, pl. 1100 din

Ačleg: Zasliševanje, str. 56, broš. 60 din
Herberstein: Moskovski zapiski, str. 277, pl. 580 din
Zbirka stane 2396 din in 15 % popusta.

VII. ROMANI IN ŽIVLJENJA NA VASI

Karaslavov: Kristavec, str. 229, pl. 380 din
Theun de Vries: Mačeha zemlja, str. 480, pl. 750 din
Lu Hsin: Resnična zgodba o A Kiju, str. 125, polpl. 470 din
Gogolj: Večeri na pristavi blizu Dikanjke, str. 334, pl. 260 din
Zbirka stane 1860 din in 15 % popusta.

VIII.

Božić: Kurirani, str. 348, pl. 520 din
Janevski: Vas za sedmimi jeseni, str. 314, pl. 780 din
Lobnikova: Gorniki in čas, str. 194, pl. 480 din
Zbirka stane 1780 din in 15 % popusta.

IX. PESMI

Mažuranič: Smrt Small age Cengića, str. 112, pl. 246 din
Tjutčev: Pesmi, str. 93, pl. 240 din
Seliškar: Pesmi in spevi, str. 152, pl. 182 din
Golija: Izbrane pesmi, str. 205, pl. 250 din
Zbirka stane 918 din in 15 % popusta.

X.

Jastrun: Mickiewicz, str. 525, pl. 790 din
Vidmar: Literarne kritike, str. 581, pl. 596 din
Mesesnel: Umetnost in kritika, str. 444, pl. 420 din
Vera Brnčić: N. A. Dobroljubov, str. 96, broš. 120 din
Zbirka stane 1926 din in 20 % popusta.

Ljubitelji knjig opozarjamo na izredno priložnost. Kdor naroči eno zbirko, dobi 15 % oziroma 20 % popusta, pri naročilu treh različnih zbirk odobrimo 20 % popusta. Zbirke lahko naročniki plačajo največ v 5 obrokih, najmanjši obrok sme biti 500 din.

Naročila pošiljajte:

DRŽAVNA ZALOŽBA SLOVENIJE

LJUBLJANA, Mestni trg 26, Trg revolucije 19 in Čopova 3.
CELJE, Trg. V. kongresa 3.